

Vargha Mihály

A SZÉKELY NEMZETI MÚZEUM IGAZGATÓI JELENTÉSE (2009. NOVEMBER – 2010. OKTÓBER)

Szokásos, éves számvetésünk idején szeretnék köszönetet mondani minden munkatársamnak, valamint mindazoknak, akik szellemileg és anyagilag támogattak bennünket alkotó munkánkban.

1. Általános kérdések

A 2009. november – 2010. október időszak sok szempontból nehezebbnek tűnt, mint a megelőző: az országos gazdasági-pénzügyi válság mélyült, ennek hatására csökkentenünk kellett költségvetésünket, fizetéseket kellett lefaragnunk, állásokat veszítettünk el, és alkalmazott munkatársunkat voltunk kénytelenek elbocsátani.

Mégsem zárhatjuk keserű szájjal az évet: a sepsiszentgyörgyi Bazár épületében kiállítóterrel bővültünk, ahol képzőművészeti életünket dinamizáló rendezvényeket szervezhettünk. Ezt a célt szolgálta a Székely Nemzeti Múzeum koordinálásával zajló egész éves rendezvénysorozat, a Képzőművészet Éve Háromszéken 2010 is. Szakmai és közművelődési rendezvényeink, tudományos megvalósításaink sora pedig az előző években megszokott gazdagságot mutatja.

1.1. Az intézmény a közgyűjteményi szférában

A Székely Nemzeti Múzeum regionális intézmény, fenntartója Kovászna Megye Tanácsa. Könyvtári, természettudományi, régészeti–történelmi és néprajzi osztállyal működik, valamint sepsiszentgyörgyi képzőművészeti (Gyárfás Jenő Képtár, Magma Kiállítóter), baróti (Erdővidék Múzeuma), csernátoni (Haszmann Pál Múzeum), kézdivásárhelyi (Céhtörténeti Múzeum) és zabolai (Csángó Néprajzi Múzeum) külső egységekkel. 2010. évi költségvetése 350 000 lej, melyet látogatói belépti díjból, régészeti felügyeleti díjakból, valamint külső támogatók és pályázatok útján igyekeztünk kiegészíteni. Ezt a forrásbiztosító munkát a Székely Nemzeti Múzeum Alapítvány és több támogató szervezet továbbra is hatékonyan segíti. A múzeumot a tárgyalt időszakban 45 527 látogató kereste fel.

1.2. Munkaerő- és szervezeti kérdések

A gazdasági válság tetőzése múzeumunk életében átszervezést: 18 állásunk felszámolását, 2 előrehozott nyugdíjaztatást és 1 elbocsátást is hozott. Munkatársaink számára fájdalmas intézkedés volt a bérek 25%-os csökkentése. Szerződéses munkatársaink egy részétől is meg kellett válnunk (PR-menedzser, idegenvezető). Valamennyi munkatársunk részt vesz a közös múzeumi feladatokban és programokban. A kiállítások tárlatvezetését is múzeumi szakembereink látják el, mindenkire évi 4-5 hét jut, de az idén sikerült legalább a csúcsidegyre szakképzett idegenvezetőt alkalmaznunk Bihari Beáta személyében. Adminisztratív személyzetünk, Szabó Anna könyvelő, Tamás Tünde titkárnő, Rátz Judit személyzeti előadó, Zavicsa József gondnok gyakran a szűkebb értelemben vett muzeológiai tevékenységből is kivették a részüket.

– A múzeumpedagógiai programokat a tárgyalt időszakban Bartha Zonga és Demeter Éva látta el. A PR-munkát Csinta Samu újságíró végezte szeptemberig, amikor költségvetési okokból szerződést voltunk kénytelenek bontani vele. A múzeumi honlapot rész munkaidőben Bagoly Róbert rendszergazdánk kezeli.

– A Könyvtár munkatársai Gyenge Gabriella *könyvtáros-konzervátor*, valamint Boér Hunor és Tiboldi Zoltán *könyvtáros-muzeológusok*. (Utóbbi nyugállományban, de rendszeresen bejár, részt vesz az osztály munkájában.)

– A Természettudományi osztályon Kocs Irén *muzeológus* és Nagy Annamária *gyűjteménykezelő* látják el a szakmai teendőket. Az osztály muzeológusa az *Acta Siculica* évkönyvek szerkesztése mellett a Székely Nemzeti Múzeum Alapítvány ügyvezető alelnöki tisztségét is betölti, és a múzeumban dolgozók érdekvédelmi szervezetének képviselője is egyben.

– A Régészeti-történelmi osztályon négy *muzeológus* (Barabás Hajnalka művészettörténész, Bordi Zsigmond Lóránd, Méder Lóránt László és Sztáncsuj Sándor József régészek), Szeles József és (idén szeptemberig) Kellán Tibor *restaurátor*, valamint Mandalian Irén *gyűjteménykezelő* látták el a feladatokat. Szabó Mária *konzervátor* egészségügyi problémái miatt előrehozott nyugdíjazását kérte.

– A Néprajzi osztály két *muzeológussal* (Kinda István és Szőcsné Gazda Enikő) működött. Júniusig Tankó Zoltán egyedül végezte a *gyűjteménykezelői* munkát, júniustól azonban már Lázár Prezmer Kinga Katalin is visszajött a gyereknevelési szabadságáról.

– A Gyárfás Jenő Képtárban új kollégánk, Sántha Imre Géza művészettörténész dolgozott *muzeológusként*. Vinczeffly Orsolya *gyűjteménykezelő* gyermeknevelési szabadságra ment. A Magma Kortárs Kiállítótér szervezőmunkáját Kispál Attila, Kispál Ágnes és Vetró Barnabás végezte, akik egyben a megcsappant létszámú Gyárfás Jenő Képtár kurátorai is.

– A baróti Erdővidék Múzeumban *történész-muzeológus* Demeter László, *gyűjteménykezelő* Hoffmann Edit.

– A csernátoni Haszmann Pál Múzeumban *muzeológus* ifj. Haszmann Pál, *restaurátor* Haszmann Lajos. Id. Haszmann Gabriella ez év októberében vonult nyugdíjba. A múzeum új honlapját (*www.haszmannpal-muzeum.ro*) D. Haszmann Orsolya szerkesztette.

– A kézdivásárhelyi Céhtörténelmi Múzeumban *néprajzos-muzeológus* Dimény Attila és Dimény Erika, *művészettörténész-muzeológus* Dobolyi Annamária. *Gyűjteménykezelő* Ercse Laura és Orosz Zoltán. Dimény Attila harmadévi tanulmányait végezte doktori képzés keretében a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Néprajz és Antropológia szakán; 2010. máj. 31. – jún. 11. között Dimény Erika és Dobolyi Annamária muzeológusok folytatták a muzeológus szakmai továbbképzőt Bukarestben; Ercse Laura a Bod Péter Tanítóképző keretében egy kétéves technikum elvégzése után könyvtárosi képzést szerzett.

– A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum több mint egy éve alkalmazott személyzet nélkül kénytelen folytatni működését. Dóczé Levente néhány hónapig szerződéses alapon végezte a legsürgetőbb állagmegóvási munkákat, és fogadta a látogatókat. Az alapító Pozsony Ferenc, Kinda István és Dimény Attila múzeumi munkatársaink az intézmény működési feltételeinek pályázati úton történő előteremtése mellett rangos szakmai programokat is szerveztek, és üzemeltették a múzeum honlapját (*www.csangomuzeum.ro*) is. Dóczé Levente 2010. okt. 4–9. között Székelyudvarhelyen részt vett az *Erdélyi Magyar Restaurátorok XI. Továbbképző Konferenciáján*.

Szakembereink mindig támaszkodhattak a teljes múzeumi személyzet háttérmunkájára és segítőkész hozzáállására.

1.3. Infrastruktúra fejlesztése

– Múzeumunk fejlesztésére egyedülálló, történelminek is nevezhető esély adódott: a szomszédságunkban eladó egy 40 áras telek, amelynek megvételéért sikerrel lobbiztunk Kovászna Megye Tanácsánál. A szakbizottságok kedvező elbírálása nyomán tanácsi határozat született a telek megvételére, és pénzt különítettek el erre a célra. Jelenleg a telekkönyv és a tulajdonjogok vizsgálata folyik, a megvételre még ebben a költségvetési évben sor kerülhet. Ez a terület nemcsak intézményünk, hanem városunk és régióink idegenforgalmának fejlesztését is elősegítené, hiszen itt felépülhet egy modern szabadidő-komplexum, nagyméretű műtárgyak és kiállítások befogadására is alkalmas műcsarnokkal, múzeumvendéglővel, könyv- és ajándékküzzel, raktárakkal, restauráló műhelyekkel, műtermekkel.

– Sepsiszentgyörgy önkormányzata a Csíki utcában egy 240 négyzetméteres ingatlant utalt át 25 évi használatra múzeumunknak, képzőművészeti alkotóterem, restauráló műhely és raktárak számára. Az épület felújítására fenntartónk, Kovászna Megye Tanácsa már jövőre ígéretet tett.

– Erdélyben egyedülálló módon, 2010 áprilisától kortárs képzőművészeti kiállítóteret működtettünk. A Magma Kiállítótér kísérletező kedvű, alternatívákat kereső „fiatal” művészetet mutat be, a Bazár-sor földszintjén, a város legforgalmasabb pontján. Egyben a Gyárfás Jenő Képtár állandó kiállításának, a Panteonnak is tér- és időbeli meghosszabbítása.

– A baróti Erdővidék Múzeuma gyűjteményei által kinőtt múzeumépület bővítési terveinek elkészítésére nagy esély mutatkozott idén, ugyanis Kovászna Megye Tanácsa erre a célra elkülönített 50 000 lejt, de ez az összeg sajnos a megszorító intézkedések áldozatául esett. Az épületbővítést még sürgetőbbé teszi az európai különlegesség Anancus Arvernensis (masztodon)-csontváz méltó körülmények között való kiállításának szükségessége.

– A Haszmann Pál Múzeum ingatlanjára vonatkozó bérbevételi szerződést a tulajdonos halála miatt az örökösökkel hosszabbítottuk meg, jövő év áprilisáig.

1.4. Támogató szervezetek

– Székely Nemzeti Múzeum Alapítvány: Az alapítvány 11 pályázatot nyújtott be, ebből 7 volt sikeres, egy pedig elbírálás előtt áll: *A város – Sepsiszentgyörgy – arcai, arcuata* című kiadvány megjelentetésére a Nemzeti Kulturális Alap két pályázatot is támogatott; a *Sepsiszentgyörgy képes krónikája* című kiadvány szerkesztését Sepsiszentgyörgy Város Polgármesteri Hivatala támogatta; *A Székely Nemzeti Múzeumi Fototéka üveglemezeinek digitalizálását*, a *Nagy Rajzolás a Múzeumok Őszi Fesztiválján a Székely Nemzeti Múzeumban* című múzeumpedagógiai programot, valamint a *Székelyföldi sgraffito kerámia* műtárgykatalógus tördelését, képszerkesztését a Szülőföld Alap; a *Természettudományos Muzeológusok XXVIII. Találkozója* muzeológusunk utazási költségeit a Communitas Alapítvány.

– A baróti Gaál Mózes Közművelődési Egyesület pályázati és más források bevonásával járul hozzá az intézmény fejlesztéséhez, valamint a múzeumi rendezvények költségeinek fedezéséhez.

– Haszmann Pál Közművelődési Egyesület, Bod Péter Közművelődési Egyesület, Csernáton: Az egyesületek célkitűzése a múzeum gyűjteményének gyarapítása, ezen értékek bemutatása, népszerűsítése kiállítások rendezésével, kiadványok segítségével, más múzeumokkal és intézményekkel való tapasztalatcserék megszervezésével. Az új honlap elkészítését az Erdélyi Kézműves Céh segítette.

– Kézdivásárhelyi Múzeumbarátok Egyesülete a múzeumban szervezett időszakos kiállításokhoz és múzeumpedagógiai foglalkozásokhoz nyújtott fizikai segítséget.

– A zabolai Pro Museum Egyesület a Csángó Néprajzi Múzeum szakmai programjainak (tíznapos néprajzi szeminárium, konferenciák, kiállítások itthon és külföldön) megvalósításához szükséges anyagi forrásokat biztosította pályázati úton, a Communitas Alapítványtól és a Szülőföld Alaptól.

2. Gyűjtemények

2.1. Raktározás, nyilvántartás

– A Könyvtárban a *könyvtármúzeumi anyagok* terén Gyenge Gabriella folytatta a régikönyv-gyűjtemény *Alice 5.50* alatti katalogizálását (2500 tétel), és számos hiányzó/bizonytalan adatot pótol/tisztázott. Az *Alice 5.50* alatt épített új katalógus ezzel elérte a 28 600 tételt. A *szakkönyvtári anyagok* terén a törvényes előírásoknak és a belső rendelkezéseknek megfelelő *kezelési-katalogizálási munkák* folytak, elsősorban *1950 utáni anyagon* (Tiboldi Zoltán, Boér Hunor). A Fototéka anyagát átmenetileg más helyiségbe kellett költöztetni, és nyilvántartásba kerültek Kónya Ádám 1950–1970-es fehér-fekete negatívjai a háromszéki épített örökségről (Gyenge Gabriella).

– A Természettudományi részlegen sikerült új raktárfelületet kiképezni a 2-es számú épület emeletén (25,62 m³). Ide kerül dobozolva a Botanikai gyűjtemény, melynek konzerválása, ábécé-sorrendbe rendezése megkezdődött. A nyilvántartás ellenőrzése a H betűig jutott. 3368 új DocPat leíró cédula készült el, ebből 358 darabot sikerült osztályozni és Bukarestbe küldeni, melyből 32 darabot műkincs és 201 darabot alap kategóriában hagytak jóvá, remélhetőleg az év végéig a többi jóváhagyása is megtörténik.

– A Régészeti–történelmi osztályon összesen 1000 tárgynak készült el a számítógépes (DocPat) leíró cédulája.

– A Néprajzi részleg raktáraiban továbbra is folyik a helyrajzi számozás aktualizálása. Aranyos Sándor debreceni mesteriző hallgató muzeológiai gyakorlatának köszönhetően elkezdődött a több ezres gyermekjátékgyűjtemény revíziója, ennek célja a kollektív leltári számok megszüntetése, a tárgyleírások pontosítása, a játékgyűjtemény digitális fotóinak elkészítése volt. 117 tárgynak elkészült a DocPat leíró cédulája. A Kulturális Minisztérium 58 tárgy osztályozását hagyta jóvá, közülük 42 műkincs, 16 alap kategóriába került. A részleg egyik legnagyobb megvalósítása a nyilvántartás terén a néprajzi fototéka állományának muzeológiai feldolgozása volt. A Szülőföld Alap 2280/2009-es pályázata nyomán több mint 5000 filmkocka nyilvántartásba vétele történt meg. A 2287/2010-es pályázattal ezt a munkálatot folytatjuk, eddig közel 800 üvegnegatív szkennelése és leltárba vétele történt meg.

– A Gyárfás Jenő Képtárban elkészült 120 DocPat leíró cédula.

– A baróti Erdővidék Múzeumában sikerült kiemelni és beszállítani a múzeumba az Anancus Arvernensis csontváznak a lelőhelyen telelő részét, valamint kéttucatnyi tárggyal is bővült a múzeumi gyűjtemény.

– A csernátони Haszmann Pál Múzeumban 5160 tárgyat leltároztak be, 6000-nél több tárgy esetében ellenőrizték és pótolták a leltári számokat. A fő raktárhelyiség, a kúria padlásterének kiürítési munkálatai során történt a tárgyak leltári számainak ellenőrzése és pótlása. Ez a munkálat 2010. aug. 20. – szept. 15. közötti időszakra volt betervezve, jelen pillanatban is folyamatban van. A munkálat az épület födémének tervezett

javítása miatt vált szükségessé. A nagy mennyiségű tárgyi anyag biztonságos tárolása, raktározása nagyon nagy gondot okoz, hiszen nincsenek megfelelő raktárak, sajnos erre egyelőre kilátás sincs.

– A kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeumban a DocPat számítógépes leltári program alatt eddig összesen 2138 tárgy került nyilvántartásba. Ebből 1466 tétel a néprajzi és kézműves (B) leltárba, 193 tétel a történelmi (A) leltárba, és 473 tétel a képzőművészeti (C) leltárba tartozik. A bevételezéssel, a fotózással és a leírócédulák elkészítésével Dimény Attila, Dimény Erika és Dobolyi Annamária muzeológusok foglalkoztak, a számítógépes feldolgozást Erce Laura gyűjteménykezelő és Dobolyi Annamária muzeológus végezte. Dimény Attila muzeológus ugyanakkor elkezdte a múzeum tulajdonában lévő fotók digitalizálását és archiválását, egy fotótár kialakítása érdekében. Eddig az F leltárba 261 fotó adatait vezettük be.

– A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum gyűjteménye naprakész leltári rendszerrel rendelkezik. A frissen beérkezett műtárgyak a fertőtlenítés és állagmegóvás után azonnal elektronikus, fényképes leltári nyilvántartásba kerülnek.

2.2. Állagmegőrzés, restaurálás

– A Könyvtár számára a legnagyobb eredmény az *Apor-kódex* restaurálása, utolsó mozzanataira (kötés) 2010 elején került sor a budapesti Országos Széchényi Könyvtárban (Tóth Zsuzsanna főrestaurátor), a Balassi Intézet támogatásával (a kódexről egy nemesmásolat és számunkra két színes hasonmás kötet is készült).

– A Régészeti–történelmi osztályon Szeles József restaurátor 30, a régészeti, történelmi és néprajzi gyűjteményekhez tartozó tárgyat restaurált. A székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeumban megnyílt régészeti kiállítás számára ugyanő további 4 edényt restaurált. Restaurátor munkatársaink részt vettek a raktár rendezésében, elvégezték az időközben bekerült leletek mosását, konzerválását, segédkeztek a SzNM belső (és külső) részlegein rendezett/megvalósított számos más kiállítás és program szervezésében, lebonyolításában.

– A Néprajzi osztályon az új tárgyak fertőtlenítésén kívül a néprajzi filmtár savmentes papírba csomagolását sikerült magvalósítani, több mint 5000 filmkocka sorsát sikerült ezáltal biztonságossá tenni. A nagy-szebeni Astra Múzeum restaurátor laboratóriumának segítségével Lázár Prezsmer Kinga restaurátor 5 darab árapataki varrottas restaurálását végezte el.

– A baróti Erdővidék Múzeumban folytatódott az *Anancus Arvernensis*-csontváz konzerválása Dick Mol (Amszterdam), Katona Lajos Tamás (zirici Bakonyi Természettudományi Múzeum), valamint Vlad Codrea (Kolozsvár) paleontológusok és Tóth Levente (Barót) geológus irányításával.

– A csernátoni Haszmann Pál Múzeumban az elmúlt időszakban az állagvédelem is számottevő volt, a fertőtlenítés és a tárgyak tartósítása, restaurálása jó ütemben haladt, 3752 fa és fémtárgy tartósítását végezték el. A bélafalvi székely ház (Orbán Sámuel háza, 1726-ból) fertőtlenítési munkálatai 2010. máj. végétől június első feléig zajlottak. Az elvégzett munka jó eredményt mutat.

– A kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeumban 2010. májusában a Zsuzsi és Andris népviseleti gyűjtemény, valamint a múzeumban lévő textíliák fertőtlenítésére (gázosítás) és portalanítására került sor. A munkálatokat Erce Laura és Orosz Zoltán gyűjteménykezelő, valamint Szőke Éva takarító-teremőr végezte. Orosz Zoltán korszerűsítette a babaméretű népviseleti gyűjtemény tárlóinak megvilágítását is.

– A zabolai Csángó Néprajzi Múzeumba frissen bekerült műtárgyak fertőtlenítését és kezelését Dócz Levente röviddel bekerülésük után az erre a célra elkülönített helyen elvégezte. A fatárgyak konzerválása mellett több darabon statikai-esztétikai jellegű kiegészítő restaurálást is végzett. A fém és textilneműket az egyetemi hallgatók számára júliusban szervezett muzeológiai szakgyakorlat keretében múzeumi szakemberek felügyelete alatt ellenőrizték és konzerválták.

2.3. Gyűjteménygyarapítás

– A Könyvtár gyarapodása a saját kiadványok gyűjtése, vásárlás, adományok és intézményközi csere révén történt. A legnagyobb támogató hagyományosan a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, a fő cserepartnerek pedig a MTA Történettudományi Intézete, múzeumi testvérintézmények, valamint a kolozsvári Kriza János Néprajzi Társaság és Erdélyi Múzeum-Egyesület, a Debreceni Egyetemi Könyvtár voltak; a szerzeményezés elsődlegesen változatlanul a Székelyföldre vonatkozó (*siculica*) és a kisebbségpolitikai szakirodalomra összpontosított. A Fototéka a Kónya Ádám-hagyatékából megvásárolt, említett fotónegatívokkal gyarapodott.

– A Természettudományi osztály 2010-ben 551 ormányosbogárral gyarapodott. Preparálásuk, meghatározásuk és számítógépes nyilvántartásba vételük úgyszintén folyamatban van.

– A Régészeti–történelmi osztály az elmúlt egy év alatt folytatott régészeti kutatások (ásatások, terepbejárások, helyszíni szemlék) eredményeképpen több ezer tárggyal gazdagodott. Jelentős anyag érkezett be a régésze-

ink által 2010 nyarán végzett kisborosnyó-borzvári ásatásaiból, a jelenleg is folyó sepsiszentgyörgy-avasalji leletmentésből, valamint Sztáncsuj Sándor Józsefnek az Erősd-kultúra lelőhelyein folytatott terepbejárásai kapcsán.

– A Néprajzi osztály az esztendő folyamán 162 tétellel gyarapodott, főleg használati tárgyak, textíliák érkeztek a gyűjteménybe. Kiemelkedő jelentőségű tárgyként értékelünk egy torockói bundalájbít, egy brasói és egy homoródalmási festett bútort, valamint néhány, a bükszádi üvegcsúrból származó üvegedényt.

– A Gyárfás Jenő Képtár szakmai gyarapodásához hozzájárult a Beck Jenőné magánhagyatékából hozzánk került Gyárfás Jenő *Férfifej* című tanulmányrajza, amelyet a rendezéssel megbízott Máté Éva, a veszprémi Zsidó Hitközség elöljárója a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum restaurátora, Koncz Pál javaslatára a Képtárnak ajándékozott; valamint hasonlóan értékes új darabunk Melocco Miklós grafikája Kós Károlyról (Nagy Lászlóné, a Magyar Természettudományi Múzeum munkatársának adománya).

– Erdővidék Múzeumában az Anancus Arvernensis csontváz mellett leltárba vettünk egy Bodosi-féle hozományos ládát, Mike és Társa öntöttvas kályhát, különféle háztartási eszközöket és szerszámokat, fényképeket, imádságos (1851) és más könyveket.

– A csernátoni Haszmann Pál Múzeum 1722 db tárggyal gazdagodott. 910 írott, szellemi anyaggal gyarapodott a levéltári gyűjtemény, amelyek családi és hivatalos okmányokat egyaránt tartalmaznak. Haszmann Gabriellának a térségben folytatott gyűjtőmunkája eredményeként a felírt falvédők gyűjteménye 374 új darabbal gyarapodott.

– A kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeum gyűjteménye az elmúlt évben 102 darab adományozott tárggyal gyarapodott. 20 néprajzi jellegű tárgy többnyire a viseleti- és étkezési szokások tárgykörébe tartozik és a B leltárba került, 5 tárgyat a történelmi A leltárba soroltunk be, míg 77 darab a képzőművészeti C leltárba került. A múzeum könyvtára egy év alatt 11 kiadvánnyal bővült.

– A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum gyűjteménye az utóbbi évben közel 100 új tárggyal gyarapodott. Folyamatosan bővülő szakkönyvtárának interneten is elérhető katalógusa immár 2414 tételt számlál.

3. Kiállítások, rendezvények

A tárgyalat időszakban látogatottságunk a külső részlegekkel együtt 45 527 volt, ez majdnem 2000 fővel haladta meg az elmúlt tárgyévét.

A látogatók megoszlása múzeumi egységeink szerint:

– sepsiszentgyörgyi központ:	19 833,
– sepsiszentgyörgyi Gyárfás Jenő Képtár:	1 519,
– baróti Erdővidék Múzeuma: mintegy	1 100,
– csernátoni Haszmann Pál Múzeum:	9 404,
– kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeum:	12 221,
– zabolai Csángó Néprajzi Múzeum:	1 450.

Műsorpolitikánk lényege az előző évekhez képest változatlan: minél szélesebb körben népszerűsíteni a saját gyűjteményünkben lévő tárgyakat, forrásokat, anyagokat.

Nagy sikert értünk el 2010. márc. 12-én nyíló felújított saját kiállításunkkal – *In memoriam Gábor Áron (1814–1849)*, melyre Gábor Áron egyetlen eredeti ágyúját is sikerült hazahozni.

a. A sepsiszentgyörgyi központ kulturális rendezvényei

– A Könyvtár meghívására 2009. nov. 18-án Tóth Ferenc (Szombathely) *A rejtőzködő Mikes rejtélyes francia forrásai* című előadásában Francois Baron de Tott emlékiratait mutatta be, Székely László *Emlékezés gróf Mikes János szombathelyi megyéspüspökről* című könyvét pedig Gyurácz Ferenc ismertette. A Régészeti–történelmi osztállyal és további kollégákkal, valamint külső partnerekkel az osztály társszervezte és kivitelezte a 2010. márciusban megnyílt *In memoriam Gábor Áron (1814–1849)* című kiállítást; az Országos Széchényi Könyvtárral és a kolozsvári BBTE Magyar Irodalomtudományi Tanszék munkatársaival pedig ápr. 22-én a múzeum, az OSzK és a Romániai Nemzeti Könyvtár közös programja keretében *Az öt évszázados, megújult Apor-kódex köszöntése* rendezvényt. Fogadta aug. 27-én a Gyulafehérvári Főegyházmegyei Levéltár *Vedd ezeket az iratokat...* levéltári vándorkiállítását, és részt vett *A Képzőművészet Éve Háromszéken* sepsiszentgyörgyi rendezvényeinek keretében a jún. 4-i *Székelyföld képzőművészete – múlt és jelen* nyitott kerekasztal-megbeszélés szervezésében és munkájában. Szept. 2-án a Magyar Könyvtárosok Egyesületének Társadalomtudományi Osztályának erdélyi tanulmánykirándulását fogadta.

– A Természettudományi osztály a *Madarak és Fák Napja (A madarokról – tárlatvezetéssel összekötött előadás, 2010. máj. 8.)*, a *Múzeumok Éjszakája* (fénycsapdázás előkészítése, fotózás, jún. 24-én), a László

Kálmán Gombászegyesület nyári tábora (*A SzNM László Kálmán, Pázmány Dénes és Váczy Kálmán gyűjteménye* – előadás júliusban) rendezvényekhez járult hozzá, okt. 2-án a László Kálmán Gombászegyesületet fogadta a múzeummal közös szervezésű *Gomba-napon*.

– A Régészeti–történelmi osztály a Könyvtárral és további kollégákkal, mint Cserey Zoltán nyugalmazott muzeológus vagy a Bod Péter Megyei Könyvtártól Demeter Lajos könyvtáros helytörténész, megvalósította az *In memoriam Gábor Aron (1814–1849)* történelmi kiállítást. Utóbbihoz kapcsolódott júl. 2-án a kiállítás munkálataiban is kiemelt szerepű Bordi Zsigmond Lóránd előadása (*Megemlékezés a kökösi csata 161. évfordulóján*). Jún. 24-én, a *Múzeumok Éjszakája* alkalmából Sztáncsuj Sándor József előadást tartott a SzNM Bartók Termében *A tárgyak értéke. Tárgyak – műtárgyak – történelem* címmel. Az osztály segítette a székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeumot új, a Székelyudvarhely-Lok/Kadicsfalvi-rét lelőhelyen folytatott feltárások anyagából rendezett régészeti kiállítása kialakításában. Tárgyakkal járult hozzá, együtt a Néprajzi osztállyal, a Tulceai Múzeum *Fumatul – un viciu istoric* dohányzástörténeti kiállításának a sikeréhez, amely az elmúlt esztendő során több romániai múzeumban is megfordult (Brassó, Galac, Marosvásárhely). Az ugyancsak a Néprajzi osztállyal közös *Szakerális Művészetek Hete* rendezvényen (szept. 22.) Barabás Hajnalka művészettörténész tartott előadást *Nagyajta szakerális kincseiről*. Ugyanő képviselte az osztályt a máj. 15–16-án zajló budapesti *Múzeumok Majálisán* és az aug. 20–22. közötti *Kolozsvári Magyar Napokon*. Az osztály koordinálta a második világháborús honvédszobor kiemelési és restaurálási munkálatait és a Rétyi Nyír-beli visszahelyezés augusztus 20-i eseményszervezését.

– A Néprajzi osztály az idén két saját kiállítást rendezett. 2010. márc. 23-án megnyitotta az *Agyagcsodák a Székely Nemzeti Múzeum kályhacsempe-gyűjteményéből* című kiállítást, majd a *Madarak és Fák Napja* tiszteletére *A madár a népművészetben* címmel kamarakiállítás készült (mindkettőt Szöcsné Gazda Enikő rendezte). Az osztály meghívására júl. 15-én Furu Árpád kolozsvári műemlékes építész a sepsiszentgyörgyi közönségnek is bemutatta a *Kalotaszeg népi építőművészete* című kiállítást, Kinda István megnyitó beszédével. Ugyancsak Kinda István rendszerező, kiállításrendező munkájával valósult meg aug. 28-án a *Havadtő múltjának tárgyi emlékei* állandó kiállítás a Havadtői Általános Iskolában. Jún. 24-én a *Múzeumok Éjszakája* rendezvényhez az osztály Szöcsné Gazda Enikő előadásával járult hozzá: *Műkincs? Múzeumi tárgyak műkincské nyilvánításának szempontjai*. Szept. 27-én a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum szervezte néprajzi képzést látta vendégül az osztály. 2009. november 6-án Kinda István az *Acta Siculica 2008* múzeumi évkönyvet ismertette a *VII. Erdélyi Magyar Régészeti Konferencia* keretében. Az osztály a Régészeti–történelmi osztállyal közösen járult hozzá tárgyakkal a Tulceai Múzeum *Fumatul – un viciu istoric* említett vándorkiállításához, valamint együtt biztosították a *Szakerális Művészetek Hete* rendezvényt (2010. szept. 22.; Kinda István rendhagyó tárlatvezetése). Az osztály az esztendő folyamán könyvbemutatót is szervezett: febr. 16-án *Balázs Lajos: Amikor az ember nincs es ezen a világon* című könyvét Szöcsné Gazda Enikő, *Deák Ferenc Loránd: Temetkezési és halottas szokások Csernátonban és környékén* című kötetét pedig Kinda István mutatta be.

– A sepsiszentgyörgyi múzeumi központ 2010-es év múzeumpedagógiai eseményeinek megszervezése, illetve lebonyolítása Bartha Zonga múzeumpedagógus és Demeter Éva közművelődésért felelős muzeológus feladata volt. Önálló múzeumpedagógiai programok voltak ápr. 18-án a *Műemlékvédelmi Világnap* (a Sikló Egyesülettel közösen szervezett családi nap, a kovászna-kommandói kisvasút témájához kapcsolódóan gyermekfoglalkoztatóval, előadásokkal, vasútmodell-kiállítással), máj. 15-én a *Múzeumi Világnap* (a restaurátor szakma rejtelméi, restaurátor-játékokkal, műhelytitkok feltárásával); jún. 24-én a *Múzeumok Éjszakája* (műtárgyak szépségversenyével, ásványokról, növényekről, madarokról szóló előadásokkal, a műkincské nyilvánítás szempontjairól szóló prezentációkkal, valamint fénycsapdás lepkegyűjtéssel), szept. 18–19-én a *Kulturális Örökség Napjai* (ingyenes nyitvartással, mesterségbemutatókkal és gyermekjátékokkal), szept. 24-én németországi látogatók kérésére nemezkészítés Lázár Prezsmér Kinga Katalin vezetésével, végül okt. 2-án a már hagyományossá vált, sikeres *Gomba-nap*. Ez évben először szerveztük meg máj. 8-án a *Madarak és Fák Napját* (családi nap, madármozaik-készítéssel, kerti felfedezőjátékkal, madaras témájú néprajzi kiállítással és előadással). A múzeum gyermeknap rendezvényén, jún. 5-én az Árgyelus Színház, vagyis Écsi Gyöngyi, felvidéki (Hetény) mesemondó, énekes és bábművész zenésztársával, Kováts Marcellel (Kassa) mutatták be *Az életnek és a halálnak vize* című mesés bábelőadást. Rendkívüli sikernek örvendett a Bartha Zonga által okt. 10-én szervezett *Nagy sárkányrajzolás a múzeumban* (a nemzetközi *Nagy Rajzolás* mozgalom a *Múzeumok Őszi Fesztiválja* keretén belül, képző- és médiaművészek bevonásával megvalósult egész napos rendezvény, mely során közel 600 alkotni vágyó látogató fordult meg intézményünkben).

Időszakos kiállítások, melyekhez további múzeumpedagógiai tevékenység kapcsolódott: 2009. dec. 15-én a *Történetek, amelyek körberapulták a világot* címet viselő Selma Lagerlöf-emlékkiállítás (vendégkiállítás

a svédországi Värmland testvérmegyéből), 2010. jan. 22-én a budapesti Semmelweis Orvostörténeti Múzeum vándorkiállítás, a *Démoni ragály, a pestis*, a márc. 15-én megnyílt *In memoriam Gábor Áron (1814–1849)* új állandó kiállítás. Az évek óta hagyományos, máj. 15–16-án zajló budapesti *Múzeumok Majálisán* Barabás Hajnalka és Demeter Éva képviselték a múzeumot (Sovánka István üvegművész munkáival, játékaival, illetve a Tompa-kúria kőtornáca alapján készült háttér előtti családi fényképezkedéssel). Ugyanezekkel a foglalkozásokkal és bútorfestéssel várta az érdeklődőket Barabás Hajnalka és Haszmann Gabriella aug. 20–22. között az első alkalommal megszervezett *Kolozsvári Magyar Napokon*. Fontos megvalósításként értékeljük a honlap múzeumpedagógiai menüponttal való bővítését is, ahol a látogatók az aktuális, családoknak, illetve iskoláknak szóló programokról egyaránt tájékozódhatnak, a gyerekek pedig lepkés memóriajátékkal tehetik próbára ügyességüket. Demeter Éva ezenkívül jún. 1-jén a sepsiszentgyörgyi Váradi József Általános Iskola román tannyelvű III. A. osztályának biztosított gyermeknap programot (*Gyermekkor a régi időkben*; rendhagyó tárlatvezetés és tárgyfelismerési játékok), valamint júl. 2-án Bordi Zsigmond Lóránd előadásához (*Megemlékezés a kökösi csata 161. évfordulóján: A második kökösi csata*).

– A múzeumi központ további saját rendezvényei: *Karácsonyi Kézműves vásár* (Gál Andrea keramikus és Várallyay Réka művészettörténész, partnerségben a sepsiszentgyörgyi Míves Házzal; 2009. dec. 12–13.); *Kézműves vásár a múzeumkertben – Etsy-közösség* (2010. jún. 20.); *A város – Sepsiszentgyörgy – arcai, arculata* című fotóalbum bemutatója (szept. 30.); *Emlékezzünk együtt 1956-ra* (a Volt Politikai Foglyok Szövetségével közös rendezvény, amelyen Péter Gábor bemutatta a *Bűn és büntetlenség* című filmet is; okt. 23.).

– A múzeumi központ ezenkívül számos külső rendezvénynek biztosított helyet. Vendégül látott kiállítások: *TÉRJEL – Kortárs győri építészet (1989–2008)* (2009. nov. 11.); *Címer és pecsét a Székelyföldön* (2010. ápr. 8.); *Közös tér – közös örökség. A Kárpát-medence megújuló épített öröksége* (jún. 18.); *20 éves a Háromszék Táncegyüttes* (szept. 21.); *Adjátok vissza a gyermekkort...* (Kovács Ildikó festményeinek és Sipos László grafikus illusztrációinak kiállítása, bábelőadás és vetítés a budapesti Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet szervezésében; okt. 8.). Vendégkönyvbemutató: *Sas Péter: Kós Károly képeskönyv* (2010. jan. 19.); *Nagy János: Lelkészek és néptanítók a sziguránca és a szekuritáté játékaiban – Író-olvasó találkozó és könyvbemutató* (febr. 10.); a *Rubicon* című történelmi folyóirat bemutatása (ápr. 7.); *Tófalvi Zoltán – 1956 erdélyi mártírjai* (máj. 14.); *Illésfalvi Péter (szerk.): Erdélyi bevonulás, 1940 – a baróti Tortoma Könyvkiadó könyvbemutató körútja* (okt. 1.); *Szebeni Zsuzsa (szerk.): Kovács Ildikó bábrendező* (okt. 8.); Erdélyi Múzeum-Egyesület jubileumi köteteinek bemutatója (okt. 29.). Hangversenyek: *Fuvola és kamarazene – Transilvania Egyetem fuvola és kamarazene osztály diákjainak előadása* (2010. febr. 18.); a *Plugor Sándor Művészeti Líceum diákjainak előadása* (márc. 3.); *Száll a perc – Énekkari hangverseny, Help Egyesület Pitypang kórusa* (márc. 12.); *Bartók Béla és századának zenéje – „Remember Enescu” kamaraegyüttes koncertje* (márc. 19.); *Egyházzene barokktól napjainkig – Szilágyi Zsolt* (máj. 20.); *Kamarazene-est: a brassói Transilvania Egyetem mesteris hallgatói* (jún. 16.); *Dalárdák évszázó hangversenye* (jún. 17.); *Veszprém Város Vegyeskarának hangversenye* (aug. 26.). Vendégelőadások: Péter Gábor: *A gyász (Embervilág-vázlatok előadás-sorozat, 2009. nov. 24.)*; Eröss Zsolt: *Manaslu 2009 – Magyarok a világ nyolcezresein expedíciósorozat* (nov. 25.); *Székelyföldi Civil Napok 2010* (2010. jún. 18–19.); *Hazatalálás – a Csillagörző Egyesület előadás-sorozata* (szept. 9.).

b. A sepsiszentgyörgyi Gyárfás Jenő Képtár rendezvényei

– 2009. nov. 6-án a Gyárfás Jenő Képtárban nyílt meg a *Barabás Miklós Céh 80 éves jubileumi tárlata, A Képzőművészetek Éve Háromszéken 2010* rendezvénysorozat keretében 2010. jan. 1-jén között a kézdívárshelyi Céhtörténeti Múzeumban állított ki Gyárfás Jenő-émlékiállítást a képtár. Jan. 17-én *A művészet születésnapjának* megünneplésére a Míves Házban került sor, az ETNA Alapítvány szervezésében. További rendezvények: Arday Ildikó budapesti textilművésznő egyéni kiállítása (febr. 17.); Barabás Miklós festőművész emlékére koszorúzás, vetítéses előadás szülőfalujában, Márkosfalván (febr. 22.); *CIPŐ* – témaelemző kiállítás a Gyárfás Jenő Képtárban (márc. 26.); *Grafikai szemle* – nemzetközi grafikai biennálé (máj. 18.); *Mágori Varga Béla (1897–1998) festőművész és kortársai* – emlékiállítás (jún. 3.); *Székelyföldi képzőművészet – múlt és jelen* – nyitott kerekasztal-beszélgetés és a Mágor Varga Béla katalógus bemutatása (jún. 4.); Nagy Tibor grafikai kiállítása (jún. 15.); *Kötések* – képzőművészeti alkotótábor az Erzsébet-parkban (jún. 14–26.); Tamás Klára (USA) textilkiállítása Harry Tavitian fellépésével (jún. 30.); Péterfy Gizella (Veszprém) kiállítása (aug. 6.); *Keresztút* – nemzetközi képzőművészeti szimpózium a svédországi testvérmegyében, Värmlandban (aug. 6–15.); Jecza Péter térplasztikájának felavatása az Erzsébet-parkban (aug. 16.); a 2. világháborús katonaszobor visszahelyezése a Rétyi Nyírben (aug. 21.); Gyárfás Jenő egészalakos szobrának leleplezése a Szabadság-téren (okt. 3.); Köllő Margit és Sárosi Csaba kiállítása és könyvbemutatója (okt. 3.).

– A MAGMA Kortárs Művészeti Kiállítótér rendezvényei: ünnepélyes átadására 2010. ápr. 1-jén került sor. *Mester és tanítványa 1.* – Rónai Péter (Pozsony) és Farkas Roland (Révkomárom) (ápr. 1.); *Mester és tanítványa 2.* – Bartusz György – Radka Macejová (Szlovákia) (ápr. 23.); John G. Boehme (Kanada): *ETNA ARES' 2010 Vendégművész Programja* (máj. 20.); *Merített papír* – csoportos kiállítás (máj. 25.); *Válogatás: Útó Gusztáv-életműkiállítás* négy helyszínen: Gyárfás Jenő Képtár, MAGMA Tér, Míves Ház, Lásbas Ház (jún. 10.); Csíki Csaba (Marosvásárhely) intermédia kiállítása (júl. 27.); *A gyűjtemény* – Válogatás a MAGMA-gyűjteményből (szept. 10.); Damokos Csaba: *Első félidő* (okt. 14.).

c. *A baróti Erdővidék Múzeuma rendezvényei*

2010. márc. 15-én *1848 emlékei régi képeslapokon, bélyegeken* (kiállítás és előadás); május 15–16-án *III. Erdővidéki Középkori és Reneszánsz Napok* (a Gaál Mózes Közművelődési Egyesülettel és a Daniel Kastély Egyesülettel, a múzeumban és Olaszteleken, Vargyason); okt. 30-án *Dénes István Emlékkiállítás XII. Székelyföldi Geológus Találkozó* alkalmából (szervező a Délkeleti Intézet Egyesület és az „Elveszett Világ” Természetvédelmi, Turista és Barlangász Egyesület); valamint a Tortoma Önképző Kör (a nyári hónapokat leszámítva) keddi előadásai és könyvbemutatói.

d. *Csernátoni Haszmann Pál Múzeum*

A múzeumban zajló turistaforgalom, a látogatók fogadása, a hagyományos mesterségek elsajátítására szervezett alkotótáborok, valamint a múzeumpedagógiai foglalkozások zavartalanul működtek, a megszokott rendszerességgel és szakmaisággal. 2009. nov. 1–15. között zajlott a székelykapu-faragó mesterek képzése, felsőháromszéki fafaragómesterek részvételével. A dec. 18–24. közötti időszak a karácsonyi készülődés jegyében zajlott, a gyerekek betlehemes játékokkal ismerkedtek, karácsonyi énekeket tanultak, és karácsonyfadíszeket készítettek természetes anyagokból (nemez, fenyőtoboz, szalma, csuhé). 2010. márc. 15. tiszteletére fotókiállítás nyílt Dimény H. Árpádnak az elmúlt három év csernátoni márc. 15-i ünnepségein készült fotóiból, *Nem féltetek, nemzetem* címmel. Többek között ezzel a kiállítással is képviselte magát a múzeum az Óriáspince-tetőn máj. 1-jén rendezett, *HáromszÉKünk* nevet viselő értékbemutató kiállításon és majálison. A tárlat nagy népszerűségnek örvendett, és Csernáton vitte haza a zsűri különdíját is. Márc. 22. – ápr. 3. között került megszervezésre az immár hagyományossá vált tojásíró tanfolyamot kicsiknek és nagyoknak, Haszmann Gabriella vezetésével. Máj. 9-én Bod Péter emlékünnepségre került sor a múzeumban a kézdívsárhelyi Bod Péter Tanítóképző Főiskola diákjainak és tanárainak részvételével, ahol Haszmann Pál tartott előadást Bod Péter életéről, munkásságáról és művelődéstörténeti jelentőségéről. Jún. 5-én első világháborús fényképekből nyílt fotókiállítás, *Emlékek az I. világháborúból* címmel, D. Haszmann Orsolya rendezésében. Jún. 12–18. között a Mikes Kelemen Líceum 18 kisdíákja vett részt az alkotótábor tevékenységein. Jún. 25. – júl. 8. között a múzeum és népfőiskola vendégei voltak a Pécsi Határon Túli Magyaráért Alapítvány vezetői, képviselői és a Kaptár Egyesület kézművesei, alkotói. Velük harmadik éve működik együtt a múzeum mellett működő Haszmann Pál Közművelődési Egyesület és a Csernátoni Népfőiskola. Jún. 28-án nyílt meg a skanzenben a *Pécs 2010 – Csernáton 2010* című fotókiállítás, három év fotóterméséből. Mánfai György és Hosszú István pécsi fotóművészek az életképeken csernátoni embereket, gyerekeket, a csernátoni életet kapták lencsevégre. Jún. 25. – júl. 8. között minden nap kézműves játszóház volt, a pécsi kézművesekkel közösen, csernátoni gyerekeknek és más érdeklődőknek. Jún. 27. – júl. 4. között budapesti építészhallgatók voltak a múzeum és népfőiskola vendégei, akik Várallyay Réka művészettörténésszel közösen két régi csernátoni kúria felmérését végezték el. Júl. 10–18. között gyulai diákokat – a Harruckern János Közoktatási Intézmény tanulóit és kísérőiket fogadta a múzeum, hagyományos mesterségeket oktató alkotótáborban. Júl. 18–24. között kolozsvári és helybeli alkotók, majd júl. 25–31. között veszprémiek tevékenykedtek a táborban. Júl. 31-én a rétyi *Trabantosok találkozóján* résztvevők vonultak fel a múzeum előtti téren, meglátogatták a gyűjteményeket. Ez az esemény is nagyon sok érdeklődőt vonzott a múzeumba. Júl. 31. – aug. 6. között kisújszállási diákok voltak az alkotótáborban, aug. 8–16. között békési diákok és kísérőik, a Farkas Gyula Közoktatási Intézményből, aug. 17–27. között budapesti felnőtt alkotócsoporthoz, majd tótvázsonyi alkotók, helyi fiatalokkal. A bútorfestő és fafaragó alkotótáborok a hagyományos egy-két hetes turnusokban zajlottak. A szervezett csoportok mellett idén is számos egyéni alkotó tért vissza, de voltak olyanok is, akik idén érkeztek először, fafaragást, bútorfestést, nemezelést vagy más kézműves mesterséget tanulni Haszmann László, Haszmann Lajos, Haszmann Gabriella, Haszmann József, Haszmann Pál és D. Haszmann Orsolya irányításával. A táborok mindig egy-egy rögtönzött kiállítással zárultak, ahol a résztvevők bemutatták az elkészült munkáikat.

e. *Kézdívsárhelyi Céhtörténeti Múzeum*

2010. februárban befejeződött az alapkiállítás átrendezése: a helytörténeti és 1848–49-es kiállítás átalakítása Dimény Attila muzeológus koncepciója és látványterve szerint, a munkaközösség segítségével történt

meg. Időszakos képzőművészeti kiállítások: Vetró András szobrászművész *Vértanúk* című egyéni dombormű-kiállítása a magyar szabadságharc megtorlásának 160. évfordulójára (2009. okt. 6. – dec. 31.), valamint a *Törött rácsok* – Lehel Jenő fotókiállítása az 1956. október végén történt budapesti eseményekről (okt. 23. – nov. 20.) – még megtekinthető volt a tárgyév elején; Gyárfás Jenő-emlékkiállítás Vargha Mihály szervezésében (2009. nov. 26. – 2010. jan. 31.); *Ünnepi tárlat Március 15. tiszteletére*, a kézdivásárhelyi, sepsiszentgyörgyi és brassói képzőművészek közös tárlata (márc. 14. – ápr. 11.); *Brassai – 110* című fotókiállítás (ápr. 14. – máj. 9.); a Nagy Mózes Elméleti Líceum rajztagozatos diákjainak hagyományos évszám kiállítása (máj. 14. – jún. 15.); *Incitato – Ló a hitvilágban*, a XVIII. Incitato nemzetközi művésztaбор zárókiállítása (júl. 18. – aug. 31.). Saját vándorkiállítás és értékvásár: *A Jó ruhában járni kelni* című kézdivásárhelyi polgári viselettörténeti kiállítás a Veszprém megyei Várpalotán és a veszprémi Laczkó Dezső Múzeumban is bemutatásra került, 2010. márc. 29. – ápr. 30., illetve máj. 17. – aug. 29. között. A kézdivásárhelyi sportcsarnokban megrendezett Székelyföldi Termék- és Értékvásár keretében a Céhtörténeti Múzeum munkatársai egy bemutató kiállításon képviselték a Székely Nemzeti Múzeumot (máj. 14–16.). Könyvbemutatók, író-olvasó találkozók az Incze László Teremben: 2009. dec. 10.: dr. Szöcs Géza: *A szülőföld hangja* kötetének bemutatója és író-olvasó találkozó; dec. 17.: Cserely Zoltán: *Önkormányzatiság és katonai hatalom Háromszéken a 18–19. században* című könyv bemutatója és író-olvasó találkozó; 2010. jan. 21.: Esterházy Péter és Dész László előadestje; 2010. jan. 27.: Balázs Lajos: *Amikor az ember nincs es ezen a világon* és Deák Ferenc Lóránd: *Temetkezési és halottas szokások Csernatonban és környékén* című könyvek bemutatója és író-olvasó találkozó; ápr. 15.: Dr. Szöcs Géza: *Az iskola hangja* című könyv bemutatója és író-olvasó találkozó; máj. 18.: Jakabos Sára: *Fehér köpenyben* című könyvének bemutatója és író-olvasó találkozó.

f. Zabolai Csángó Néprajzi Múzeum

Kiállítás: Petrás Mária: *Mária erejével* című kiállítását a kolozsvári Kriza János Néprajzi Társaság szék-házában a zabolai intézmény közreműködésével nyitották meg 2009. nov. 24-én; a *Zabola – egy polgárosult háromszéki falu kulturális öröksége* című kiállítás megnyitója Budapesten máj. 5-én, majd aug. 20-án Zabola testvértelepülésén, Tapolcán. Rendezvények: *Emlékünnepség Fikker Ferenc református lelkipásztor tiszteletére* 2009. nov. 22-én (beszédet mondott Pozsony Ferenc akadémikus); „*Két karácsony*” a Csángó Néprajzi Múzeumban hazai és külföldi (német, olasz, japán) egyetemisták részvételével (2009. dec. 28. – 2010. jan. 2.); *Farsangi felvonulás* 2010. febr. 13-án Dóczé Levente és Aczél Anikó szervezésében; *Páva-konferencia* társszervezése Kolozsváron a BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék és a Kriza János Néprajzi Társasággal közösen febr. 26–27-én; *Húsvéti tojásírás* oktatása pusztinai asszonyok meghívásával (ápr. 1.); Nyisztor Tinka – Pákozdi Judit: *Csángó galuska* című kötetének bemutatása (Pozsony Ferenc; ápr. 1.). A Székely Nemzeti Múzeum Alapítvánnyal közösen idén a Csángó Néprajzi Múzeum látta vendégül a *Székelyföldi Múzeumok Majálisát* jún. 14-én. Az intézmény szervezte meg ebben az évben is a Fialat Néprajzkutatók Szemináriumát (VII.), melynek keretében júl. 9–18. között 20 egyetemista múzeumi szakgyakorlaton vett részt, júl. 12-én pedig szakmai konferenciára is sor került, hazai és külföldi múzeumi szakemberek részvételével. Júl. 18. – aug. 6. között *Havasi juhászat Háromszéken* című terepkutatást irányított Pozsony Ferenc. A felsoroltak mellett az intézmény számos diákcsportot látott vendégül, akik a helyi és a moldvai néphagyományok megismerése mellett előadásokat, hanganyagokat hallgattak, rövid dokumentumfilmeket néztek meg.

4. Tudományos élet

4.1. Gyűjtemények feldolgozása, belső és külső kutatómunka

– A Könyvtár szakkönyvvel és egyéb dokumentációs anyaggal, bedolgozással (pl. német szövegek fordításával Gyenge Gabriella) *támogatta a múzeumbeli szakmai tevékenységet*, beleértve a múzeum programjaiba bekapcsolódott külső munkatársakat, *rendelkezésére állt az érdeklődő közönségnek* (kutatók, olvasók, érdeklődők), és ebben az évben is belső és külső munkatársak bevonásával ellensúlyozta munkaerőhiányát (pl. Gyenge Gabriella Kónya Évával, Kocs Irénnel, Tamás Tündével és a Medium Kiadó munkatársaival dolgozott együtt Kónya Ádám irodalomjegyzékén). A *gyűjteményekből*, intézményközi program keretében, a sepsiszentgyörgyi Bod Péter Megyei Könyvtár folytatta a helyi régi hírlapanyag digitalizálását (*Nemere és Székely Nemzet*, 1880-as évek – a program révén *Nemere*-évfolyamok hozzáférhetővé váltak az Országos Széchényi Könyvtár Elektronikus Periodika Archívumában, lásd <http://epa.hu>); a Székelyudvarhelyi Tudományos Könyvtár (Haáz Rezső Múzeum) muzeológusa, Róth András Lajos pedig a *régikönyvanyag színes belső borítóinak* inventarizálását és digitalizálását; Dukrét Lajos az Erdélyi Kárpát Egyesület programjának keretében gyűjteményünkéből digitalizálta az *Erdély* folyóirat több évfolyamát.

– A Természettudományi osztályon Kocs Irén kutatási területe az ormányosalkatú bogarak biodiverzitása. Az idén sikerült néhányszor terepen gyűjtenie (Csukás-, Baróti-, Hargita-hegység), a mintegy 1000 bogárból preparálás és meghatározás után kerülnek a kiválasztott példányok a gyűjteménybe. Tudománytörténeti kutatásként ugyanő Kolosváry Gábor egyetemi magántanárnak, a Magyar Nemzeti Múzeum őrének a Székely Nemzeti Múzeummal való, 1936–1944. közötti levelezését, a Diószeghy László lepkegyűjteményének a hazaszállításához kapcsolódó levéltári anyagot, a botanikus tanár Barátosi Bibó József könyvgyűjteményét (1914) dolgozta fel, utóbbiakban Nagy Annamária segítette. Kónya Ádám bibliográfiájának összeállításán dolgozott másrészt, Gyenge Gabriella, Nagy Annamária és Tamás Tünde segítségével.

– A Régészeti–történelmi osztály több *régészeti ásatást* valósított meg, illetve dolgozott a bementett leletanyagokon (Csernáton-Ika-vár, 2010. aug.–szept.; Kisborosnyó-Borzvára, 2010. júl.–aug.; Sepsibesenyo-Református templom, 2010. jún.; Sepsiszentgyörgy-Avasalja, 2010. szept.–okt.). *Régészeti felügyeletet* biztosított, és *hatástanulmányt* készített több helyszínen (Kökös-Unitárius templom, tereprendezés; sepsiszentgyörgyi Borvíz és Templom utca, régészeti felügyelet a helyi polgármesteri hivatal megbízásából; Kommandó, régészeti felügyelet mobiltelefon-antenna építésénél). *Terepbejárásra* és további *terepmunkára* került sor közel 40 lelőhelyen. Sztáncsuj Sándor József a brassói és marosvásárhelyi múzeumokban végzett kutatást, melynek során az Erősd-kultúra leletanyagát dokumentálta. Hasonlóan kutatta Méder Lóránt László a csíkszeredai múzeum kora vaskori fémanyagát. Barabás Hajnalka a felsőháromszéki egyházi klenódiák, illetve a térségbeli üvegművesség kutatását folytatta. Folyamatban van a numizmatikai *gyűjtemény* római érméinek *dokumentálása* (Bordi Zsigmond Lóránd, Méder Lóránt László). 2009–2010 folyamán múzeumunk bekapcsolódott a Székelyföld légi régészeti kutatását végző tudományos programokba, melyek során számos, a SzNM gyűjtőterülete alá eső régészeti lelőhelyről készült légi felvétel. Feldolgozásuk, tudományos értékelésük jelenleg is folyamatban van.

– A Néprajzi osztály muzeológusai Csomakőrös, Kovászna, Zágon, Páva, Barátos, Székelypetőfalva, Székelytamásfalva, Szörccse, Orbaitelek, Cófalva, Nagyborosnyó, Zabola, Árkos, Sepsikőröspatak, Kálnok, Csikmadaras, Csikdánfalva, Homoródalmás, Havadtő területén, valamint a sepsiszentgyörgyi levéltárban végeztek néprajzi gyűjtőmunkát. A néprajzi gyűjteményeket számos külső szakember tanulmányozta: a budapesti Magyar Néprajzi Múzeumból Kiss Margit a festett bútorokat, Csupor István a kerámiagyűjteményt, Torma László a bőrneműket és a nyergeket, Vida Gabriella a kerámia- és kályhacsempe-gyűjteményt, Lackner Mónika a festékes szőnyeget és a textilgyűjteményt, a néprajzi fényképtárat; Arday Ildikó budapesti textilművész és Pál Etelka gyergyószentmiklósi textilművész a festékes szőnyeget, Karla Roşca (Astra Múzeum, Nagyszeben) a gyűjteményünk szász kerámiáit, Szentkirályi Imola fazekas a magyarhermányi fazekastermékeket, Aranyos Sándor debreceni mesteriző hallgató a gyermekjáték-gyűjteményt, Seres Bálint az árapataki varrottásokat, Kakas Zoltán az írott-tojás-gyűjteményt, Vidák István kecskeméti textilművész a gyűjteményünk csergetakaróit.

– A csernátoni Haszmann Pál Múzeumban a múzeum levéltári anyagának rendszerezését Haszmann Pál végezte (régí okmányok, családi levelezések). Folyamatos volt a régi fotóanyag digitalizálása, feldolgozása, rendszerezése. Ezt a munkát D. Haszmann Orsolya végzi az intézmény külső munkatársaként. Haszmann Gabriella az év elejétől kezdte el a múzeum feliratos falvédőinek a feldolgozását. Idén Csernátonban és a közeli településeken is jelentős gyűjtőmunkát végzett. A múzeum kitűnő kapcsolatot ápol a mezőkövesdi Mezőgazdasági Gépmúzeummal. Egy ott készülő kötet számára Haszmann Pál *A monarchia gépgyárai – A gépgyártás próbálkozásai Háromszéken a 19. század derekától a két világháború közti időszakig* címmel állított össze egy dolgozatot.

– A kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeumban Incze László néhai múzeumvezető megjelent írásainak összegyűjtésén és digitalizálásán egy önálló kötet megjelentetése érdekében Dimény Erika és Dobolyi Annamária muzeológusok dolgoztak. A kiadvány szerkesztésével Szabó Judit nyugalmazott muzeológus foglalkozik. Dimény Attila muzeológus Kézdivásárhely polgári világának megismerésén és bemutatásán, Dimény Erika muzeológus a Céhtörténeti Múzeum állandó és időszakos kiállításainak, rendezvényeinek múzeumpedagógiai szempontú bemutatásán dolgozott.

– A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum külső munkatársai (Pozsony Ferenc, Dimény Attila, Kinda István) a havasi juhászat kutatását kezdték el egyetemisták bevonásával, valamint folytatták a helyi népi kultúra feltárását.

4.2. Tudományos konferenciák, egyéb tudományos teljesítmények

– A Könyvtárból Boér Hunor 2009. nov. 7-én részt vett a *Székely jelképek Sepsiszentgyörgyön* könyvbemutatóval egybekötött heraldikai előadások vitáján. Kutatási eredményeket mutatott be az Erdélyi Múzeum-Egyesület szervezte, *A tudomány szolgálatában* című történelmi konferencián, Szovátn, 2009. nov. 14-én (*Marosvásárhely a magyar skanzenek történetében*), valamint a gyergyószentmiklósi történetészkonferencián, 2010. jún. 2-án (*Az erdélyi magyarság a 2002. évi népszámlálás tükrében – a magyar népesség 2002-es megoszlása a történelmi Erdély területén*).

– A Természettudományi osztályról Kocs Irén a Magyar Rovartani Társaság éves ülészakán vett részt (Budapest, 2010. febr. 19–20., előadásának címe: *Köntzei Gerő és a Székely Nemzeti Múzeum, 1933–1947*), a Romániai Lepkészek Társaságának meghívására pedig országos ülészakon képviselte intézményünket Kolozsváron (*Al XX-lea Simpozion Național al Societății Române de Lepidopterologie*, 2010. ápr. 24–25., előadásának címe: *Specii noi de Curculionoidea din fauna României*), ahol entomológiai kutatásaiért diplomával tüntették ki, részt vett továbbá *A Magyar Természettudományos Muzeológusok XXVIII. Találkozásán* (Gyönös, aug. 24–27.).

– A Régészeti–történelmi osztály szervezésében 2009. november 6–8-án zajlott le a Székely Nemzeti Múzeumban a *VII. Erdélyi Magyar Régészeti Konferencia*, amelyet a történelem-régészet részleg munkatársai a kolozsvári székhelyű Pósta Béla Egyesülettel együttműködve szerveztek meg. A rangos rendezvényen több mint száz, magyarországi és romániai régész szakember és egyetemi hallgató vett részt. A konferencia lebonyolításában a SzNM munkaközösségén kívül kolozsvári egyetemi hallgatók is segédkeztek. Munkatársaink előadást is tartottak, az alábbi címekkel/témákban: Bordi Zsigmond Lóránd: *A sepsiszentkirályi unitárius templom régészeti kutatása*; Sztáncsuj Sándor József (László Attilával közösen): *Az erősi kultúra időrendjének és kulturális kapcsolatainak néhány problémája*; Sztáncsuj Sándor József és Méder Lóránt László (Sófalvi Andrással közösen): *Régészeti kutatások az oklándi halomsíros temetőben*. 2010 októberében Sztáncsuj Sándor József részt vett és László Attila professzorral közös előadást tartott a Piatra Neamțon megrendezett régészeti, muzeológiai konferencián (*75 de Ani de Muzeografie Neamțana*) az alábbi előadással: *Vase cu torți pastilate descoperite în aria Ariușd-Cucuteni și unele probleme de cronologie și de sincronisme culturale*. Barabás Hajnalka muzeológus az Erdélyi Magyar Restaurátorok XI. Továbbképző Konferenciáján *Egy felvidéki üvegműves Háromszéken* címmel tartott előadást.

– A Néprajzi osztály muzeológusa, Kinda István *A székelyföldi falvak társadalmi és gazdasági struktúraváltozásai a 20–21. században* című egyéni kutatási projektjével 2010 júniusában elnyerte a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János Kutatási Ösztöndíját a 2010–2013 közötti időszakra. A rangos posztdoktori ösztöndíjjal megvalósuló kutatás bázisintézményei a Székely Nemzeti Múzeum és a Debreceni Egyetem Néprajz Tanszéke.

A Néprajzi osztály muzeológusai az elmúlt évben is számos konferencián képviselték magukat. Kinda István 2009. nov. 21-én az Erdélyi Múzeum-Egyesület által szervezett *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben* című rendezvényen *A társadalmi kontroll és intézményei a Bákó környéki csángó falvakban. Normák, normaszegők és szankciók* címmel, 2009. nov. 23–25. közt Egerben a Magyar Katolikus Püspöki Konferencián *Erdélyi tégláégető cigányok* címmel, 2010. máj. 18–19. közt Kecskeméten a Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Igazgatósága által szervezett Erdélyi kutatások 1990–2010 című konferencián *Természetkielő népi mesterségek Székelyföldön* címmel, 2010. máj. 25-én Budapesten az MTA Néprajzi Kutatóintézetének az erdélyi tudományos műhelyeket ismertető rendezvényén *A Székely Nemzeti Múzeum és kiadványai* címmel, 2010. jún. 18-án a Székelyföldi Civil Napok 2010 keretében *Néprajzi értékek a 21. századi Székelyföldön* címmel, 2010. júl. 10-én Gyergyóremetén a Székely Előfutár Alapítvány (USA) – Székelyföld Fejlesztési Intézet (Csíkszereda) által szervezett *Tudás és helytállás* című konferencián *Néprajzi kutatások Háromszéken* címmel, 2010. júl. 12-én a zabolai Pro Museum Egyesület által szervezett Fiatal Néprajzkutatók VII. Szemináriumán *Hagyomány, érték, kultúra, örökség* címmel, 2010. júl. 21-én a Zabola–Csipkésben szervezett Református Diáktáborban *Népi vallásosság. Hiedelmek, babonák, jelképek* címmel, 2010. aug. 20-án a szelterszi Társadalomtudományi Táborban a *Székelyföldi múzeumok* című panel szervezőjeként *Székely Nemzeti Múzeum* címmel tartott előadásokat. Az osztály másik munkatársa, Szöcsné Gazda Enikő is számos előadást tartott. 2009. okt. 1–3. közt Balatonfüreden a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság által szervezett Népi vallásosság a Kárpát-medencében 8. konferencia keretében *Az együttélés szabályai Háromszéken* címmel, 2010. febr. 27-én Kolozsváron a BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék – Kriza János Néprajzi Társaság – Csángó Néprajzi Múzeum által szervezett Páva-konferencia keretében *Pávai hétköznapiak egy család levelezésének tükrében* címmel, 2010. márciusában a sepsiszentgyörgyi hírnökör felkérésére *A székelyföldi keresztiszemes hírnök* címmel,

2010. ápr. 9–10-én Visegrádon a Mátyás Király Múzeum által szervezett Sabján Tibor emlékkonferencián *Az erdélyi cserepes és tartozékai* címmel, 2010. júl. 9–10-én Zabolán a Fiala néprajzkutatók VII. Szemináriuma keretében *Egyén és társadalom – 19. századi hozománylevelek alapján* címmel, 2010. aug. 14-én Szegeden a Szegedi Magyar Egyetel által szervezett *Székelyföld örök* című konferencia keretében *A székelyföldi kerámia* címmel, 2010. szept. 27-én a veszprémi Laczkó Dezső Múzeummal együtt szervezett néprajzi szakági képzés keretében *Háromszéki inventáriumok* címmel tartott előadásokat.

– A kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeumból Dimény Attila néprajzos-muzeológus *A székelyföldi plébániák kincsei* előadással vett részt a 2010. máj. 18–19-én A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezete Erdélyi Kutatások (1990–2010) címen szervezett kecskeméti konferencián. Ercse Laura konzervátor *Mennyire látogatóbarát a kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeum* címmel tartott előadást az Erdélyi Magyar Restaurátorok XI. Továbbképző Konferenciáján 2010. okt. 4–9. között.

4.3. Szakközlés

– A Könyvtárból Boér Hunor megjelent dolgozatai: Adatok az Apor-kódex és a Csereyné-kódex kutatástörténetéhez, in: Gábor Csilla, Luffy Katalin, Sipos Gábor (szerk.): *Erdély reneszánsza*, Kolozsvár, 2009, II, 267–285; A Székely Nemzeti Múzeum az erdélyi örökségvédelem történetében, 1875–1977, in: N. Kis Tímea (főszerk.): *Colligite fragmenta! Örökségvédelem Erdélyben*, ELTE BTK Művészettörténet Intézeti Képviselő, Budapest, 2009, 37–45, [306]; Egy fél évszázaddal ezelőtti kísérlet: a Székelyföld múzeumi évkönyve, 1957–1959, *Acta Siculica 2009*, 31–40; Csutak Vilmos Székely Nemzeti Múzeuma (1925–1936), *Acta Siculica 2009*, 547–570; gondozásában pedig Roska Márton: A zabolai tör tipológiai és művelődéstörténeti jelentősége (a német kivonat Thomas Şindilariuval és Boér Laurával), *Acta Siculica 2009*, 207–214; Vörösváry Béla: A csiktraplocai Vasfúvó-domb (Papucs Andrásal és Vörösváry Gáborral), *Acta Siculica 2009*, 123–130; Szabó Miklós: Adatok a Magyar Autonóm Tartomány hasznosítható ásványkincseinek kutatásához (1956), *Acta Siculica 2009*, 113–122. Várallyay Rékával elektronikus formátumban jelent meg tőle *A Székely Nemzeti Múzeum épületgyűjtése, Sepsiszentgyörgy és a Muzeul Național Secuiesc, Sfântu Gheorghe*, a Transindex portál Erdélyi Magyar Lexikonának Műemlékek rovatában (<http://lexikon.adatbank.transindex.ro/muemlek.php?id=263>, <http://enciclopedie.transindex.ro/monument.php?id=260>); illetve a budapesti ELTE elérhetővé tette elektronikusan *A Székely Nemzeti Múzeum a magyar tudomány és közművelődés történetében (1875–2000)*, ELTE BTK, Budapest, 2008 (doktori.btk.elte.hu/hist/boer/diss.pdf) című dolgozatát. Gondozta évkönyvünkön kívül a múzeum *Panteon* katalógusának bővített második kiadását, és lektorálta a Székely Nemzeti Múzeum magyar wikipédia-szócikkét. A Könyvtár Délkeleti Intézet-programjának eredményeként jelent meg továbbá Dobra Judittól a Tündér szűz leány, Tündér Ilona és Erdély (Az Árgirus-história mint történeti allegória), in: Gábor Csilla, Luffy Katalin, Sipos Gábor (szerk.): *Erdély reneszánsza*, Kolozsvár, 2009, I, 161–168; II, 404–407; ugyancsak a Könyvtárban véglegesítette, illetve állította össze Bartha Katalin Ágnes a *Romániai Magyar Irodalmi Lexikon* 5/1. kötetének Sepsiszentgyörgy irodalmi élete, illetve Székely Nemzeti Múzeum szócikkét.

– A Természetráji osztályról Kocs Irén a Köntzei Gerő levelezése és kapcsolódó levelezés a Székely Nemzeti Múzeummal, 1933–1980 dolgozatot tette közzé (*Acta Siculica 2009*, 145–181).

– A Régészeti–történelmi osztályról Bordi Zsigmond Lóránd közölt évkönyvünkben (Dobó templomai, *Acta Siculica 2009*, 227–260, valamint Méder Lóránt Lászlóval közösen, A kálnoki református templom régészeti kutatásának rövid ismertetése, *uo.*, 261–282), és Sztáncsuj Sándor Józsefnek jelentek meg tudományos dolgozatai több szakmai kiadványban (Az Erősd-kultúra-emberábrázolásai, *Acta Siculica 2009*, 185–206; Interdisciplinary archaeological Research in South-East Transylvania at the first Half of the 20th Century, in: V. Cotiugă, F. A. Tencariu, G. Bodi (red.): *Itinera in praehistoria. Studia in honorem magistri Nicolae Ursulescu*. Iași, 51–59; Contribuții la cunoașterea bronzului timpuriu din sud-estul Transilvaniei. Așezarea culturii Schneckenberg de la Ariușd, in: Berecki S., Németh E. R., Rezi B. (eds.): *Bronze Age Communities in the Carpathian Basin*. Cluj-Napoca, 2009, 45–77; Késő rézkori telepnyomok Fialfalva–Alsó-Kövesföld lelőhelyen, in: Körösfői Zs. (szerk.): *Kutatások a Nagy-Küküllő felső folyása mentén. Molnár István Múzeum Kiadványai I*, Székelykeresztúr, 2009, 15–36; Human Representations of the Ariușd Culture in Transylvania, in: G. Bodi (red.): *In medias res praehistoriae. Miscellanea in honorem annos LXV peragentis Professoris Dan Monah Oblata*, Iași, 2010, 409–434).

– A Néprajzi osztályról Kinda István önálló kötetet publikált *Ellenőrzött közösségek. Szabályok, vétkek és büntetések a moldvai csángó falvakban* (Erdélyi Múzeum-Egyesület – Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2010, 240 oldal), emellett számos tanulmányt is megjelentetett: „A mész az mejen, míg a világ, ment es...” Egy ősrégi népi ipar a 20–21. században, in: Ilyés Sándor – Jakab Albert Zsolt – Szabó Á. Töhötöm (szerk.): *Kriza*

János Néprajzi Társaság Évkönyve 17. Nemzedékek, kutatások, lenyomatok, KJNT, Kolozsvár, 2009, 175–193; Háromszéki cigányok ház- és lakáskultúrája, *Transsylvania Nostra*, Kolozsvár, III, 11, 2009/3, 22–26; Patronok és napszámosok. Hierarchikus magyar–cigány viszonyok a vargyasi mészégetés erőterében, *Néprajzi Látóhatár*, Debrecen, 2009/3, 20–37; Álom, látomás vagy realitás? A halál és a visszajáró halott hiedelemköre egy moldvai csángó család narratíváiban, *Acta Siculica 2009*, Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 2009, 711–718; Normasértés és deviancia. Gyakoribb vétségek és bűnök a moldvai csángó közösségekben, *Acta Siculica 2009*, Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 2009, 671–694; Terminológia és tipológia a vargyasi mészégetés erőterében, in: Luka Zsuzsanna (szerk.): *Mesterségek a székely közösségekben*. Molnár István Múzeum Kiadványai 2, Székelykeresztúr, 2010, 25–33; Hagyományos mesterségek vonzásában (háromszéki és erdővidéki példa), in: Deáky Zita – Nagy Pál (szerk.): *A cigány kultúra történeti és néprajzi kutatása a Kárpát-medencében*, Magyar Néprajzi Társaság – Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Budapest–Gödöllő, 2010, 155–163.

Szöcsné Gazda Enikő ugyancsak önálló kötettel jelentkezett az év folyamán (*Erdélyi kályhák és kályhacsempék*, Terc Kiadó, Budapest, Népi kultúra sorozat, 2010, 184 oldal). Az önálló könyv mellett több szak tanulmányt is közölt: A szemerjai dohánytermesztés, *Örökségünk*, 2009, III, 3, 15–17; A kézdivásárhelyi faze-kasság végnapjai. Balassa Iván 1942-es kézdivásárhelyi felmérésének margójára, *Acta Siculica 2009*, 595–604; A hozomány mint egyéni interpretáció, *Acta Siculica 2009*, 633–642.

– A baróti Erdővidék Múzeumából Demeter László évkönyvünkben közölt dolgozatot Demeter Lajossal közösen Háromszéki honvédek, nemzetőrök, honleányok és honfiak az 1848–49. évi szabadságharcban II. Aldoboly címmel (*Acta Siculica 2008*, 369–376).

– A csernátoni Haszmann Pál Múzeum külső munkatársaként D. Haszmann Orsolya közölt dolgozatot évkönyvünkben (Mit üzennek a múzeumi vendégkönyvek?, *Acta Siculica 2009*, 65–84). A *Csernátoni Füzetek* esetében, mivel a Haszmann család minden tagja tevőlegesen hozzájárult a múzeum munkájához, nem csak az alkalmazott szakemberek szakközlését tüntetjük fel. Az utolsó 12 hónapban, D. Haszmann Orsolya szerkesztésében megjelent öt számból Haszmann Pál (Búcsú a nemzeti könyvkiadás pátriárkájától, 49. sz., 7; A műgyűjtő Cseh Gusztáv, 50. sz., 3; Cséplőgéptulajdonosok Gelencén, 51. sz., 6; Márkosfalván szobor „születik” – A kézdimárkosfalvi Barabás László emlékére, 52. sz., 1–3), D. Haszmann Orsolya (100 éve született néhai Haszmann Pálné Cseh Ida, 48. sz., 4–5; Hogyan élte meg egy fiatal egyetemista a forradalmat, 49. sz., 2–5; Jubileumi számvetés, 50. sz., 1 és 19–20; A csuhé szerelmese, 51. sz., 13–15) és Dimény H. Árpád (A lakodalmi költészet egyéni árnyalatai, 49. sz., 14–15; Tojásíró-tanfolyam kicsiknek és nagyoknak, 51. sz., 10–11; „Egy vén hegedű sír az éjszakában” – interjú Balogh (Csengeri) Lajos primással, 52. sz., 10–11) írásait emeljük ki.

– A kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeumból Dimény Erika közölt dolgozatot (Múzeumpedagógia a Kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeumban. Együttműködés a múzeum és az iskola között, *Acta Siculica 2009*, 53–64), ugyancsak ő vett részt román fordítással a *Törtött rácsok – Lehel Jenő fotókiállítás* katalógusának összeállításában.

5.4. Szakkiadványok

Szépen alakult múzeumi kiadványaink sora is.

– A tárgyévben a 736 oldal terjedelemben megjelent *Acta Siculica 2009* múzeumi évkönyvön kívül Sarudi Sebestyén József: *A város – Sepsiszentgyörgy – arcai, arculata* (2010) kötetünk jelent meg. A Gyárfás Jenő Képtár tevékenységéhez kapcsolódnak a *Mágori Varga Béla, Köllő Margit, Sárosi Csaba* katalógusok, melyek a Pallas-Akadémia Kiadóval közös kiadásban jelentek meg, valamint a *Plugor Sándor* (2009) kötet, a Kovászna Megyei Művelődési Központtal közös kiadásban. A *Képzőművészet Éve Háromszéken 2010* rendezvénysorozat beharangozásaként kiadásra került egy igényes, színes reprodukciókat és a művészek kétnyelvű életrajzát is tartalmazó naptár, valamint újra kiadtuk a Keöpeczi Sebestyén József: *A Nemes Székely Nemzet Címerei* képeslapgyűjteményt, Kónya Ádám előszavával.

– Változatlanul negyedévi rendszerességgel jelenik meg a csernátoni Haszmann Pál Múzeum munkájának köszönhetően a *Csernátoni Füzetek* honismereti folyóirat (2008-tól kiadója a Csernátoni Haszmann Pál Közművelődési Egyesület, a tárgyévben a 48–52. számok), amely méltó a felsőháromszéki nagyközségnek a településen messze túlmutató eleven és színvonalas művelődési életéhez. A periodika az 50. lapszámmal köszöntötte a 18. évét.

Az *Acta Siculica 2010* olvasóinak tartalmas ismeretszerzést, egyúttal egy sikerekben gazdag boldog új esztendőt kívánunk!

Raportul de activități al Muzeului Național Secuiesc (noiembrie 2009 - octombrie 2010)

În primul rând, țin să mulțumesc munca tuturor angajaților și colaboratorilor muzeului, respectiv ajutorul acordat de prietenii noștri care au fost alături de noi atât în suflet, cât și prin sprijin material și financiar.

1. Probleme generale

Considerând perioada noiembrie 2009 - octombrie 2010, putem declara că efectele crizei economico-financiare ne-au afectat mai grav în multe privințe. Am fost nevoiți să reducem salariile și am pierdut posturi, fiind constrânși să luăm rămas-bun chiar de la colegi angajați.

Totuși, anul acesta ne-a adus și rezultate considerabile: am reușit să ne lărgim activitatea inclusiv în spațiu, prin deschiderea la parterul clădirii Bazarului din Sf. Gheorghe, sub Galeria de Artă „Gyárfás Jenő”, a unei noi galerii, de artă contemporană, ale cărei manifestări culturale ne-au dinamizat viața artistică. Manifestările *Anului Artelor Plastice în Treiscaune* au servit același scop, în toată perioada discutată. De asemenea, viața noastră cultural-științifică a avut aceeași bogăție ca în anii precedenți.

1.1. Statutul muzeului în sfera colecțiilor publice

Muzeul Național Secuiesc este un muzeu regional, subvenționat de Consiliul Județean Covasna. Subunitățile sale cuprind o bibliotecă, secții interne de științele naturii, de arheologie-istorie și de etnografie, o galerie de arte plastice (Galeria de Artă „Gyárfás Jenő”), respectiv unități externe ca cele din Baraolt (Muzeul Depresiunii Baraolt), din Cernat (Muzeul „Haszmann Pál”), din Tg. Secuiesc (Muzeul Breslelor) și cel din Zăbala (Muzeul Etnografic Ceangăiesc). Ne-am străduit să completăm bugetul alocat pe anul 2010 (350.000 RON) prin proiecte, prin atragerea unor sponsori, prin prețul biletelor de intrare, respectiv prin taxe de monitorizare arheologică. Această activitate de colectare de fonduri este ajutată și de Fundația Muzeul Național Secuiesc, respectiv de asociații de sprijin. În perioada discutată muzeul a fost vizitat de 45.527 oaspeți.

1.2. Probleme organizatorice și resursele umane

În condițiile crizei economice am pierdut 18 posturi, am fost nevoiți să lăsăm la pensie 2 angajați și să concediem încă unul. Salariile au fost reduse cu 25%. A trebuit să renunțăm și la o parte din colaboratorii noștri contractuali (manager PR, ghid). La programele muzeale comune participă toți colegii din muzeu. Ghidarea expozițiilor intră în sarcina specialiștilor muzeului (circa 4-5 săptămâni pe an pentru fiecare), dar am reușit să angajăm un ghid calificat măcar pentru perioada de vârf (Beáta Bihari). Personalul nostru administrativ (Anna Szabó, contabil; Tünde Tamás, secretară; Judit Rátz, referent resurse umane; József Zavicsa, administrator), ne-au ajutat adeseori și în munca muzeologică.

– Programele de *pedagogie muzeală* de la sediu au fost asigurate de către Zonga Bartha și Éva Demeter. Sarcinile legate de *relații publice* au fost îndeplinite de Samu Csinta, însă din păcate numai până în septembrie când am fost nevoiți să-i desfacem contractul, din cauze financiare. *Pagina web* a muzeului a fost administrată de administratorul nostru de sistem, Róbert Bagoly.

– Colegii de la Bibliotecă sunt Gabriella Gyenge, *bibliotecar-conservator*, respectiv *bibliotecarii-muzeologi* Hunor Boér și Zoltán Tiboldi – ultimul, deși este pensionar, participă în continuare la munca secției.

– La Secția de Științele Naturii sarcinile sunt îndeplinite de Irén Kocs (*muzeolog*) și Annamária Nagy (*conservator*). Pe lângă faptul că participă și la redactarea anuarului muzeului, Irén Kocs îndeplinește și funcția de vicepreședinte a Fundației Muzeului Național Secuiesc, fiind totodată reprezentantul organizației sindicale a angajaților muzeului.

– În cadrul Secției de Arheologie-Istorie lucrează patru muzeologi (Sándor József Sztáncsu, Loránd Méder, Zsigmond Lóránd Bordi, *arheologi*, respectiv *istoricul de artă* Hajnalka Barabás). *Restauratorii* noștri au fost Tibor Kellán (până în septembrie) și József Szeles, iar *conservator* Irén Mandalian. Conservatorul Mária Szabó a ieșit la pensie din motive de sănătate.

– La Secția de Etnografie lucrează doi colegi *etnografi-muzeologi* (Enikő Szöcsné Gazda și István Kinda), respectiv un *conservator* (Zoltán Tankó) ajutat din iunie la colecții și de *restauratorul* Kinga Lázár Prezsmer, întors din concediul de creștere a copilului.

– În Galeria de Artă „Gyárfás Jenő” munca a fost asigurată de *istoricul de artă muzeolog* Imre Géza Sántha, *conservatorul* Orsolya Vinczeffy fiind în concediu de creștere a copilului.

– În Muzeul Depresiunii Baraolt lucrează *istoricul-muzeolog* László Demeter și *conservatorul* Edit Hoffmann.

– În Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat postul de *muzeolog* este ocupat de Pál Haszmann jr., iar cel de *restaurator* de Lajos Haszmann. Gabriella Haszmann sr. a ieșit la pensie recent, în octombrie. Noul site al unității (www.haszmannpalmuzeum.ro) a fost redactat de Orsolya D. Haszmann.

– În Muzeul Breslelor din Tg. Secuiesc *etnografi-muzeologi* sunt Attila Dimény și Erika Dimény, iar *istoric-muzeolog* este Annamária Dobolyi. *Conservatori* sunt Laura Ercse și Zoltán Orosz. Attila Dimény este doctorand în al treilea an de studii la Catedra de Etnografie și Antropologie Maghiară a Universității Babeș-Bolyai; Erika Dimény și Annamária Dobolyi au participat la un curs de perfecționare de muzeologie la București, între 31 mai și 11 iunie 2010; Laura Ercse a obținut calificare de bibliotecar la Institutul Pedagogic „Bod Péter” din Tg. Secuiesc.

– Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala funcționează în prezent fără specialist. Câteva luni, Levente Dóczé a rezolvat urgențele de conservare și a executat serviciul de ghidaj pe baza unui contract de colaborare. Programele profesionale și finanțarea acestora prin granturi, respectiv redactarea site-ului unității (www.csangomuzeum.ro) au fost asigurate de fondatorul Ferenc Pozsony, respectiv de muzeologii noștri, István Kinda și Attila Dimény. Levente Dóczé a participat la *Sesiunea a XI-a de Perfecționare a Restauratorilor Maghiari* de la Odorheiu Secuiesc.

În munca noastră profesională ne-am putut bizui totdeauna pe sprijinul întregului personal al muzeului.

1.3. Dezvoltarea infrastructurii

– Terenul de 0,4 ha din vecinătatea sediului este de vânzare. O astfel de extindere ar însemna o șansă istorică pentru muzeu. Pe baza avizului pozitiv al comisiilor sale de specialitate, Consiliul Județean Covasna a hotărât cumpărarea imobilului. În prezent se verifică cartea funciară și titlurile de proprietate, problema putând fi soluționată încă în acest an bugetar.

– Consiliul Municipal Sf. Gheorghe ne-a pus la dispoziție pentru 25 de ani un imobil în strada Ciucului, pentru a fi folosită ca atelier de artă, laborator de restaurare și magazie. Sperăm să renovăm imobilul anul viitor, cu sprijinul Consiliului Județean Covasna.

– Din aprilie 2010, în cadrul muzeului funcționează o galerie de arte contemporane. Suntem singurii din Transilvania cu această performanță. Galeria MAGMA s-a deschis la parterul Bazarului, în centrul orașului, constituind totodată o extindere în timp și spațiu a expoziției permanente „Panteon” a Galeriei de Artă „Gyárfás Jenő”.

– Consiliul Județean Covasna a planificat 50.000 RON pentru extinderea clădirii Muzeului Depresiunii Baraolt, astfel s-ar fi rezolvat problema expunerii scheletului de mastodon *Anancus Arvernensis* de la Racoșul de Sus, de interes european. Odată însă cu reducerea bugetului, am pierdut această sumă.

– În ceea ce privește imobilul în care se află Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat, am prelungit contractul de chirie până în aprilie 2011.

1.4. Fundația și asociații de sprijin

Pentru a sprijini Muzeul, Fundația Muzeul Național Secuiesc a elaborat 11 proiecte de finanțare, din care 7 au avut succes, iar unul este în curs de evaluare. „Nemzeti Kulturális Alapprogram” (Ungaria) a sprijinit prin două proiecte editarea catalogului *Fețele și imaginea orașului Sf. Gheorghe*; Primăria Municipiului Sf. Gheorghe redactarea volumului *Cronica ilustrată a orașului Sf. Gheorghe*; Fundația „Szülöföld” (Ungaria) *Digitalizarea fototecii etnografice a Muzeului Național Secuiesc*, programul de pedagogie muzeală *Marea Desenare în Muzeul Național Secuiesc* cu ocazia *Festivalului de Toamnă a Muzeelor*, respectiv editarea volumului *Ceramica sgrăfitată din Ținutul Secuiesc*; Fundația Communitas cheltuielile de transport pentru *Sesiunea a XXVIII-a Muzeologilor Maghiari de Științele Naturii*.

– Asociația Culturală „Gaál Mózes” din Baraolt a contribuit la dezvoltarea unității din Baraolt și la manifestările culturale de aici prin proiecte de finanțare și donații.

– Asociația Culturală „Haszmann Pál” și Asociația Culturală „Bod Péter” din Cernat activează cu scopul de a îmbogăți colecțiile Muzeului „Haszmann Pál”, de a valorifica și mediatiza acestea prin expoziții și publicații, de a organiza schimburi de experiență cu instituții similare. Realizarea site-ului unității a fost ajutată de Breasla Meșteșugarilor din Transilvania.

- Asociația Prietenilor Muzeului Tg. Secuiesc a acordat sprijin fizic la expozițiile și activitățile de pedagogie muzeală din Muzeul Breslelor.
- Asociația Pro Museum din Zăbala a asigurat finanțarea programelor Muzeului Etnografic Ceangăiesc (seminarul etnografic de zece zile, conferințe, expoziții în țară și în străinătate), prin proiecte de finanțare, de la Fundația Communitas și de la Fundația „Szülőföld”.

2. Colecții

2.1. Depozitare, evidență

– În Bibliotecă, în domeniul *colecțiilor muzeale* Gabriella Gyenge a continuat catalogarea colecției de carte veche cu programul *Alice 5.50* și a completat/clarificat numeroase date incomplete/negure. Noul catalog electronic cuprinde în prezent 28.600 de titluri. În ceea ce privește *biblioteca de specialitate* s-au efectuat *lucrările de gestionare-catalogare* prevăzute de reglementările în vigoare, în primul rând pe *materialul de după 1950* (Zoltán Tiboldi, Hunor Boér). Colecția de fotografii a trebuit mutat provizoriu în altă încăpere, respectiv s-a îmbogățit cu fotonegativele lui Ádám Kónya privind moștenirea arhitecturală din Treiscaune, situația din anii 1950-1970 (Gabriella Gyenge).

– Secția de Științele Naturii a amenajat o nouă magazie, de 25,62 m³, la etajul clădirii nr. 2. Aici s-a mutat colecția botanică și i s-a început conservarea și ordonarea alfabetică. Verificarea inventarului a ajuns până la litera H. S-au realizat 3368 fișe descriptive noi, DocPat, din care 32 au fost clasate în categoria tezaur, 201 în categoria fond, alte 125 fiind încă spre aprobare la București.

– La Secția de Arheologie-Istorie au fost procesate fișe noi DocPat pentru 1100 obiecte din colecții.

– La Secția de Etnografie s-a continuat reactualizarea numerelor topografice. Datorită practicii muzeologice a unui masterand-etnograf din Debrecen, Sándor Aranyos, a început revizia colecției de jucării, de mai multe mii de obiecte, în vederea eliminării numerelor colective, a unei descrieri mai amănunțite și a executării fotografiilor digitale pentru fiecare obiect. S-au procesat 117 fișe descriptive DocPat, au fost clasate și aprobate la București 58 obiecte (42 în tezaur, 16 în categoria fond). S-a făcut evidența muzeografică a fototecii etnografice. Datorită Fundației „Szülőföld”, conform proiectului de finanțare nr. 2280/2009 s-au luat în evidență, în paralel cu scanarea lor, peste 5000 de fotografii, iar conform proiectului de finanțare nr. 2287/2010 până acum alte 800, fotonegative pe sticlă.

– În Galeria de Artă „Gyáfás Jenő” s-au realizat 120 fișe DocPat.

– În Muzeul Depresiunii Baraolt s-a reușit transportarea în magazie a scheletului de *Anancus arvernensis* de la Racoșul de Sus, partea care a înierat în cariera de lignit. Colecțiile s-au îmbogățit cu 24 obiecte.

– În Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat au fost inventariate 5160 obiecte, iar pentru peste 6000 de obiecte s-a verificat evidența. Programul de evacuare a principalei magazii, din podul conacului, programat inițial pentru 20 august – 15 septembrie 2010, continuă și în prezent. Podul trebuie evacuat în vederea renovării acoperișului.

– În Muzeul Breslelor din Tg. Secuiesc s-au întocmit fișe DocPat pentru 2138 obiecte (1466 obiecte etnografice, 193 obiecte istorice, 473 obiecte de artă plastică). Recepționarea materialului nou, fotografiile și descrierile au fost realizate de Attila Dimény, Erika Dimény și Annamária Dobolyi, procesarea electronică de Laura Erce și Annamária Dobolyi. Attila Dimény a început și digitalizarea și arhivarea fotografiilor din unitate, în vederea unei colecții de fotografii. În inventarul acesteia au intrat până acum 261 fotografii.

– Colecțiile Muzeului Etnografic Ceangăiesc din Zăbala au evidența actualizată. Noile obiecte muzeale sunt luate în evidență electronică și foto imediat după dezinfectare și conservare.

2.2. Conservare, restaurare

– Cea mai semnificativă realizare pentru Bibliotecă a fost restaurarea *Codicelui Apur*, în Biblioteca Națională Széchényi, la Budapesta (de restauratorul principal Zsuzsanna Tóth, cu sprijinul financiar al Institutului Balassi). Restaurarea legăturii s-a finalizat abia la începutul anului 2010, după care s-au realizat și o copie nobilă, respectiv pentru noi două copii facsimile policrom.

– La Secția de Arheologie-Istorie restauratorul József Szeles a restaurat 30 obiecte aparținând secției, precum și Secției de Etnografie, respectiv alte 4 obiecte pentru expoziția arheologică deschisă în Muzeul „Haáz Rezső” din Odorheiu Secuiesc. Restauratorii au participat la amenajarea magaziei arheologice, au executat spălarea și conservarea noilor obiecte și au sprijinit numeroase programe ale muzeului.

– În cadrul Secției de Etnografie, în afara dezinfectării obiectelor noi, fototeca etnografică s-a reîmpachetat în hârtie pH-neutră, asigurând păstrarea în condiții corespunzătoare a peste 5000 de fotografii. Kinga Lázár Prezsmer a restaurat cu sprijinul laboratorului de restaurare a Muzeului Astra din Sibiu 5 cusături de la Araci.

– În Muzeul Depresiunii Baraolt a continuat conservarea scheletului *Anancus Arvernensis*, sub îndrumarea paleontologilor Dick Mol (Amsterdam) și Lajos Tamás Katona (Muzeul de Științele Naturii al Masiului Bakony, din Zirc), respectiv Vlad Codrea (Universitatea Babeș–Bolyai, Cluj) și a geologului Levente Tóth (Baraolt).

– În Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat s-au conservat 3752 obiecte de lemn și de metal. Dezinfectarea Casei de la Belani (casa lui Sámuel Orbán, din 1726) a avut loc în mai-iunie 2010.

– În Muzeul Breslelor din Tg. Secuiesc, în mai 2010 s-a executat dezinfectarea și curățarea de praf a colecției de păpuși îmbrăcate în port popular „Zsuzsi și Andris”, respectiv a colecției de textile (conservatorii Laura Erce și Zoltán Orosz, respectiv Éva Szőke). Zoltán Orosz a îmbunătățit și iluminatul de la expoziția „Zsuzsi și Andris”.

– În Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala Levente Dóczé a rezolvat dezinfectarea și conservarea obiectelor muzeale noi, imediat după intrarea în colecții. În cazul obiectelor de lemn a efectuat în afara conservării și restaurare parțială (statică și estetică). Obiectele de metal și textilele au fost verificate și conservate în cadrul practicii muzeografice pentru studenți, organizată în iulie 2010, sub îndrumarea specialiștilor de la sediu.

2.3. Îmbogățirea colecțiilor

– Biblioteca s-a îmbogățit prin colectarea publicațiilor proprii, prin donații, achiziționări și schimb inter-instituțional. Cei mai importanți donatori sunt în mod tradițional Biblioteca Academiei Maghiare de Științe și Biblioteca Universitară din Debrecen (Ungaria), iar principalii parteneri de schimb au fost institutele Academiei Maghiare de Științe, muzeele partenere, respectiv Societatea Etnografică „Kriza János” și Societatea Muzeului Ardelean din Cluj; achiziționările se concentrează în continuare asupra literaturii de specialitate referitoare la Secuime (*siculica*) și la cea de politici minoritare. Fototeca s-a îmbogățit cu negativele foto amintite deja, ale lui *Ádám Kónya*.

– Secția de Științele Naturii s-a îmbogățit cu 551 curculionide, a căror preparare, identificare și catalogare electronică este în curs.

– Secția de Arheologie-Istorie s-a îmbogățit cu mai multe mii de obiecte în urma cercetărilor arheologice efectuate în cursul anului. S-a recepționat un material semnificativ din săpăturile de la Boroșneu Mic-Borzvár, din săpăturile de salvare continuate și în acest an la Sf. Gheorghe-Avasalja, respectiv din periegezele arheologice ale lui Sándor József Sztáncsu la siturile culturii Ariușd.

– În catalogul Secției de Etnografie s-au înregistrat 162 obiecte noi, cele mai importante fiind o vestă de blană de la Rimetea, câte o mobilă pictată din Brașov și din Merești, respectiv câteva produse ale glăjăriei de la Bicsad.

– Galeria de Artă „Gyárfás Jenő” a primit în donație două obiecte de artă deosebit de valoroase pentru muzeul nostru: *Portret de bărbat* de Jenő Gyárfás (desen din colecția Jenő Beck, din partea Bisericii Izraelite din Veszprém, datorită lui Éva Máté și mulțumită restauratorului Pál Koncz); *Károly Kós* de Miklós Melocco (grafică, din partea doamnei László Nagy din Muzeul de Științele Naturii al Ungariei, Budapesta).

– Alături de întregirea scheletului amintit *Anancus arvernensis*, colecțiile din Muzeul Bazinului Baraolt s-au îmbogățit cu o ladă de zestre tip Bodosi, o sobă din fontă Mike și Partenerul, etc.

– Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat s-a îmbogățit cu 1722 obiecte, respectiv 910 unități de arhivă. Datorită colectării efectuate în zona Cernatului de Gabriella Haszmann, colecția de păretare s-a îmbogățit de asemenea cu 374 bucăți.

– Colecția Muzeului Breslelor din Tg. Secuiesc s-a îmbogățit cu 102 obiecte primite ca donație (20 obiecte etnografice, în special de domeniul vestimentației, 5 obiecte istorice, 77 obiecte de artă). Biblioteca s-a îmbogățit cu 11 publicații.

– Colecția Muzeului Etnografic Ceangăiesc din Zăbala a fost îmbogățită cu aproape 100 de piese muzeale, iar biblioteca sa de specialitate, cu evidența accesibilă pe internet, la 2414 titluri.

3. Expoziții și alte manifestări culturale

În perioada prezentată numărul de vizitatori (45.527 de persoane) a înregistrat o creștere de aproape 2000 față de anul precedent.

Vizitatorii prezintă următoarele rapoarte pentru unitățile noastre muzeale:

– Sediul din Sf. Gheorghe:	19.833,
– Galeria de Artă „Gyárfás Jenő” din Sf. Gheorghe:	1.519,
– Muzeul Depresiunii Baraolt din Baraolt:	1.100,
– Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat:	9.404,
– Muzeul Breslelor din Tg. Secuiesc:	12.221,
– Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala:	1.450.

Politica noastră culturală a rămas neschimbată față de anii precedenți: popularizarea pe scară cât mai largă a obiectelor, izvoarelor și materialelor documentare aflate în patrimoniul nostru.

Succesul cel mai mare l-a avut expoziția pașoptistă reînnoită, deschisă la 12 martie 2010: *In memoriam Áron Gábor (1814-1849)*. Datorită parteneriatului cu Muzeul Național de Istorie al României am reușit să aducem acasă, spre a fi expus cu această ocazie, inclusiv singurul tun pașoptist păstrat în țară, turnat la Tg. Secuiesc, acesta devenind obiectul unui veritabil pelerinaj.

a. Sediul din Sf. Gheorghe

– Biblioteca: Prelegerea *Izvoarele franceze ale lui Kelemen Mikes*, de Ferenc Tóth (Szombathely) și prezentarea cărții *În amintirea episcopului János Mikes* de László Székely (18 noi. 2009); *In memoriam Áron Gábor (1814-1849)*, împreună cu Secția de Arheologie-Istorie și parteneri externi (12 martie 2010); *Primirea Codicelui Apor reîntors restaurat*, în cadrul *Zilei Mondiale a Cărții și Zilei Naționale a Bibliotecarilor din România*, împreună cu Biblioteca Națională a României, Biblioteca Națională Széchényi din Budapesta și Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj (22 apr.); participare la organizarea și lucrările sesiunii *Artele plastice în Ținutul Secuiesc – trecut și prezent* (4 iunie); expoziția ambulantă „*Ia-ți aceste brisoave...*” a Arhivei Arhiepiscopale Romano-Catolice de la Alba Iulia (27 aug.); primirea excursiei de studii a Asociației Bibliotecarilor din Ungaria, Secția Științe Sociale (2 sept.).

– Secția de Științele Naturii: participare la *Ziua Păsărilor și Copacilor (Despre păsări – prelegere și ghidaj special; 8 mai 2010)*; *Noaptea Muzeelor* (program de colectare de insecte și fotografiere; 24 iunie); tabăra de vară organizată de Asociația Micologică „László Kálmán” (prezentarea colecțiilor micologice din muzeu; în iulie); *Ziua Ciupercilor* (împreună cu AMLK; 2 oct.).

– Secția de Arheologie-Istorie: *Sesiunea a VII-a a Arheologilor Maghiari din Transilvania* (împreună cu Asociația „Pósta Béla”; 6-8 noi. 2009); *In memoriam Áron Gábor (1814-1849)* (în colaborare cu Biblioteca și parteneri externi; 12 martie 2010); Zsigmond Lóránd Bordi: *161 ani de la bătălia de la Chichiș* (prelegere; 2 iulie); contribuții la expoziția arheologică a Muzeului „Haáz Rezső” din Odorheiu Secuiesc, respectiv – împreună cu Secția de Etnografie – la expoziția ambulantă a Muzeului de Istorie și Arheologie Tulcea (*Fumatul – un viciu istoric*, la Brașov, Galați, Tg. Mureș); organizarea comună cu aceeași Secție de Etnografie a *Săptămânii Artelor Sacrale* (prelegerea *Despre comorile sacrale de la Aita Mare*, de Hajnalka Barabás; 22 sept.); prezența la *Maiatele Muzeale* de la Budapesta și la *Zilele Maghiare din Cluj* (Hajnalka Barabás; 15-16 mai, respectiv 20-22 aug.); coordonarea restaurării monumentului eroilor din primul război mondial din Mesteacănișul de la Reci și re-dezvelirea sa, în 20 aug.

– Secția de Etnografie: expozițiile *Minuni din lut – Colecția de cahle a Muzeului Național Secuiesc* (23 martie 2010) și *Pasărea în arta populară* (în cadrul Zilei Păsărilor și Copacilor; 8 mai 2010), ambele concepute de Enikő Szöcsné Gazda; invitată de secție, expoziția *Arhitectura populară din Zona Călatelor*, de Árpád Furu (15 iulie); expoziția *Mărturii istorice din Viforoasa*, de István Kinda (la Viforoasa; 28 aug.); participare la Noaptea Muzeelor cu prelegerea lui Enikő Szöcsné Gazda, *Obiect de patrimoniu? Considerente în clasarea obiectelor muzeale* (24 iunie); *Perfecționare etnografică*, împreună cu Muzeul „Laczkó Dezső” din Veszprém (27 sept.); prezentarea anuarului *Acta Siculica 2008*, cu ocazia *Sesiunii a VII-a a Arheologilor Maghiari din Transilvania* (István Kinda; 6 noi. 2009); participarea, alături de Secția de Arheologie-Istorie, cu obiecte la expoziția Muzeului de Istorie și Arheologie Tulcea (*Fumatul – un viciu istoric*), respectiv la manifestările *Săptămânii Artelor Sacrale* (ghidajul special al lui István Kinda; 22 sept.); prezentarea volumelor *Când omul nici nu e pe această lume* de Lajos Balázs, respectiv *Obiceiuri legate de moarte și de înmormântare* de Loránd Deák Ferenc (16 febr.).

– Pedagogie muzeală: în organizarea lui Zonga Bartha și Éva Demeter, programe de sine stătătoare pe 18 apr. (*Ziua Internațională pentru Conservarea Monumentelor*; cu tematica transportului feroviar, împreună cu

Asociația Șiclău); 15 mai (*Ziua Internațională a Muzeelor*; despre restaurare); 24 iunie (*Noaptea Muzeelor*; despre obiectele muzeale, etc.); 18-19 sept. (*Zilele Patrimoniului Cultural*; meșteșuguri și jocuri de copii); 24 sept. (pâslărit cu Kinga Lázár Prezsmer); 2 oct. (*Ziua Ciupercilor*). În premieră, anul acesta s-a organizat pe 8 mai *Ziua Păsărilor și Copacilor*, cu descoperirea grădinii muzeului. De *Ziua Copiilor*, pe 5 iunie Teatrul Árgyélus (Slovacia) a prezentat spectacolul de teatru de păpuși *Apa vieții și apa morții*. Pe 10 oct. a avut un succes deosebit *Marea Desenare de Zmei* (în cadrul mișcării *Marea Desenare*, în cuprinsul *Festivalului de Toamnă al Muzeelor*). Alte activități de pedagogie muzeală, legate de expoziții temporare, au avut loc pe 15 dec. 2009 (*Expoziția comemorativă Selma Lagerlöf*, din Värmland, Suedia); 22 ian. 2010 (*O boală demonică: moartea neagră*; expoziția Muzeului de Istoria Medicinii Semmelweis, Budapesta); 12 martie (*In memoriam Áron Gábor (1814-1849)*). Pe 15-16 mai, La *Maiarele Muzeale* de la Budapesta; muzeul a fost reprezentat de Éva Demeter (alături de Hajnalka Barabás, cu sticlărie Sovánka, etc.); același program a fost completat pe 20-22 aug., cu ocazia *Zilelor Maghiare din Cluj*, cu pictare de mobilă (Hajnalka Barabás, Gabriella Haszmann). Site-ul muzeului a fost de asemenea completat, cu oferta de pedagogie muzeală și jocuri on-line. Alte activități de pedagogie muzeală au avut loc pe 1 iunie (Éva Demeter a asigurat program de *Ziua Copiilor* clasei III. A, cu limba de predare română, din Școala Generală „Váradi József” din Sf. Gheorghe); 2 iulie (în completarea prelegerii privind bătălia de la Chichiș, din 1849, de Zsigmond Lóránd Bordi).

– Alte manifestări de la sediu: pe 12-13 dec. 2009 (*Târgul de Meșteșugari de Crăciun*; organizat de Andrea Gál și Réka Várallyay, în colaborare cu Casa „Míves”); 20 iunie 2010 (*Târgul de Meșteșugari al Comunității Etsy*); 30 sept. (prezentarea albumului *Fețele și imaginea orașului Sf. Gheorghe*); 23 oct. (*Comemorarea Revoluției de la 1956*, în parteneriat cu Asociația Foștilor Deținuți Politici).

– De asemenea, sediul a asigurat spațiu și pentru mai mulți organizatori externi: expoziții, prezentări de carte și reviste, prelegeri, concerte de muzică.

b. Galeria de Artă „Gyárfás Jenő”

– Expoziții: pe 6 noi. 2009 (*Expoziția Jubiliară de 80 de ani a Breslei „Barabás Miklós”*), 1 ian. (*Expoziția Memorială Jenő Gyárfás*, în Muzeul Breslelor din Tg. Secuiesc), 17 ian. (serbarea *Zilei de Naștere a Artei*, în Casa „Míves” din Sf. Gheorghe, în organizarea Fundației ETNA), 17 febr. (expoziția de textile a lui Ildikó Arday, Budapesta), 22 febr. (comemorarea pictorului Miklós Barabás, la Mărcușa, cu prelegere), 26 martie (*PANTOFI* – expoziție de analiză tematică), 18 mai (*Bienala Internațională de Grafică*), 3 iunie (expoziția comemorativă *Pictorul Béla Mágori Varga (1897-1998) și contemporanii săi*), 4 iunie (sesiunea *Artele plastice în Ținutul Secuiesc – trecut și prezent*, cu prezentarea catalogului Béla Mágori Varga), 15 iunie (expoziția de grafică Tibor Nagy), 14-26 iunie (*Legături* – atelier de sculptură în aer liber, în Parcul Elisabeta din Sf. Gheorghe), 30 iunie (expoziția de textile Klára Tamás, din SUA, cu un spectacol de jazz de Harry Tavitian), 6 aug (expoziția Gizella Péterfy din Veszprém, Ungaria), 6-15 aug. (*La răscruce de drumuri*, simpozion internațional de arte plastice în Värmland, Suedia, județ înfrățit cu Covasna), 16 aug. (dezvelirea sculpturii lui Péter Jecza, în parcul Elisabeta), 21 aug. (re-dezvelirea monumentului eroilor din primul război mondial, în Mestecănișul de la Reci, împreună cu Secția de Arheologie-Istorie), 3 oct. (dezvelirea statuii lui Jenő Gyárfás, în fața galeriei de artă, respectiv expoziția și prezentarea de album Margit Köllő și Csaba Sárosi).

– Galeria de Artă Contemporană MAGMA, inaugurată pe 1 apr., a organizat manifestări culturale pe 1 și 23 apr. (*Maestrul și ucenicul* 1-2, Péter Rónai și Roland Farkas, respectiv György Bartusz și Radka Macejová, Slovacia), 20 mai (*ETNA ARES' 2010* de John G. Boehme, Canada), 25 mai (*Hârtie manulă*, expoziție colecțivă), 10 iunie (*Opere alese* de Gusztáv Útő, în patru locuri: galeria de artă, Galeria MAGMA, Casa „Míves” și Casa cu Arcade din Sf. Gheorghe), 27 iulie (expoziția intermedia a lui Csaba Csíki, Tg. Mureș), 10 sept. (*Colecția*, opere alese din colecția MAGMA), 14 oct. (Csaba Damokos: *Prima repriză*).

c. Muzeul Depresiunii Baraolt

Pe 15 martie 2010 expoziția și prelegerea *Mărturiile pașoptiste pe vederi și timbre vechi*; pe 15-16 mai *Zilele Medievale și Renascentiste din Bazinul Baraolt*, ediția a III-a (împreună cu Asociația Culturală „Gaál Mózes” și Asociația Castelul Daniel, în muzeu, la Tălișoara și la Vârghiș); pe 30 oct. *Expoziția Memorială István Dénes* (în cadrul *Reuniunii a XII-a a Geologilor din Ținutul Secuiesc*, organizată de Asociația Institutul de Sud-Est și de Asociația „Lumea Pierdută”); respectiv prelegerile și prezentările de carte din Cenaclul Tortoma (în fiecare marți, în afara lunilor de vară).

d. Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat

În perioada 1-15 noi. 2009 a avut loc cursul de inițiere și perfecționare pentru confecționarea porților secuiești, cu instructori din Bazinul Tg. Secuiesc; între 18-24 dec. programe de pedagogie muzeală pentru copii (obiceiuri și cântece de crăciun, confecționare de obiecte pentru sărbătoare); pe 15 martie expoziția de

fotografii a lui Árpád Dimény H. din fotografiile ultimilor trei sărbători de 15 martie (muzeul a participat cu această expoziție și la maiarele județene din 1 mai, de la Moacșa, luând premiul special al juriului); între 22 martie și 3 apr. curs de inițiere în pregătirea ouălor condeiate de Paști (Gabriella Haszmann); pe 9 mai comemorarea Péter Bod, împreună cu Institutul pedagogic „Bod Péter” din Tg. Secuiesc (prelegere de Pál Haszmann); pe 5 iunie expoziția *Mărturii din Marele Război* (fotografii alese de Orsolya D. Haszmann); în perioada 12-18 iunie tabără de creație pentru elevi din Liceul „Mikes Kelemen” din Sf. Gheorghe; între 25 iunie și 8 iulie tabără de creație comună cu Asociația Kaptár (Pécs, Ungaria); pe 28 iunie expoziția *Pécs 2010 – Cernat 2010*, din fotografiile lui György Mánfai și István Hosszú, privind viața cotidiană de la Cernat; între 27 iunie și 4 iulie relevul a două conace din Cernat (studenți de la facultatea de arhitectură din Budapesta; îndrumător: Réka Várallyay); în perioadele 10-18, 18-24, 25-31 iulie, între 31 iulie și 6 aug., între 8-16, 17-27 aug. tabără de creație pentru meșteșuguri tradiționale (elevi din Gyula, Ungaria; meșteri clujeni și locali; elevi și meșteri din Ungaria, de la Veszprém, Kisújszállás, Békés, Budapesta și Tótvázsony – instructori: László, Lajos, Gabriella, József și Pál Haszmann, respectiv Orsolya D. Haszmann); pe 31 iulie *Întâlnirea prietenilor Trabantului*.

e. Muzeul Breslelor din Tg. Secuiesc

În febr. 2010 s-a finalizat reorganizarea expoziției de bază (expoziția pașoptistă și cea de istorie locală, pe baza concepției lui Attila Dimény. Expoziții temporare de arte plastice au fost deschise pe 26 noi. 2009 (*Expoziția memorială Jenő Gyárfás*, cu Galeria de Artă „Jenő Gyárfás”), 14 martie (expoziția *15 Martie*, cu artiști plastici din Tg. Secuiesc, Sf. Gheorghe, Brașov); 14 apr. (expoziția de fotografii *Brassai – 110*); 14 mai (expoziția tradițională de la sfârșitul anului școlar, a claselor de desen din Liceul Teoretic „Nagy Mózes”); 18 iulie (expoziția *Calul în mitologie*, a taberei de creație *Incitato*, ediția a XVIII-a). De asemenea, pe 29 martie expoziția de istoria vestimentației citadine, a muzeului, a ajuns și la Várpalota, respectiv Veszprém, Ungaria; muzeul a reprezentat Muzeul Național Secuiesc între 14-16 mai cu o expoziție la Târgul de Produse și de Valori din Tg. Secuiesc; respectiv au avut loc un număr considerabil de prezentări de carte.

f. Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala

Expoziții: pe 24 noi. 2009 (Mária Petrás, la Cluj, în colaborare cu Asociația Etnografică „Krizsa János”), 5 mai și 20 aug. 2010 (*Moștenirea culturală a satului Zăbala*, la Budapesta și la Tapolca, Ungaria); alte manifestări culturale: pe 22 noi. 2009 (*În amintirea preotului reformat Ferenc Fikker*), între 28 dec. 2009 și 2 ian. 2010 (*Două Crăciunuri*, cu studenți din țară, respectiv din Germania, Italia, Japonia), pe 13 febr. (*Procesiune de Carnaval*, organizată de Levente Dóczé și Anikó Aczél), 26-27 febr. (Sesiunea Științifică Pava, împreună cu Catedra de Etnografie și Antropologie Maghiară, respectiv AEKJ, la Cluj), 1 apr. (*Ouă condeiate*, cu instructori din Pustiana, jud. Bacău, și prezentarea volumului *ceangăiesc* de Tinka Nyisztor și Judit Pákozdi), 14 iunie (*Maiarele Muzeelor din Ținutul Secuiesc*, împreună cu Fundația Muzeul Național Secuiesc), în perioada 9-18 iulie (*Seminarul Tinerilor Etnografi*, ediția a VII-a – practică muzeologică pentru 20 de studenți), pe 12 iulie (conferință etnografică, cu muzeologi din țară și din străinătate), între 18 iulie și 6 aug. (*Oieritul montan din Treiscaune*, cercetare pe teren sub îndrumarea lui Ferenc Pozsony). De asemenea, numeroase grupuri de studenți au fost primiți cu prelegeri și filme documentare privind obiceiurile locale și din Moldova.

4. Viața științifică

4.1. Prelucrarea colecțiilor, cercetare internă și externă

– Biblioteca a sprijinit cu literatură de specialitate, alte documentații și colaborare *activitatea profesională din muzeu*, inclusiv colaboratorii externi implicați în programele muzeului, și a stat de asemenea la *dispoziția publicului interesat* (cercetători, cititori – deserviți în primul rând de Zoltán Tiboldi). Lipsa de resurse umane a fost contracarată și în acest an prin implicarea unor specialiști colaboratori externi (de exemplu, Gabriella Gyenge a lucrat la bibliografia lui Ádám Kónya împreună cu Irén Kocs, Éva Kónya, Tünde Tamás și colaboratori ai Editurii Medium). În domeniul *colecțiilor* Biblioteca Județeană „Bod Péter” din Sfântu Gheorghe a continuat digitalizarea vechiului material de presă locală (ziarul *Nemere și Székely Nemzet*, din anii 1880), în cadrul unui program inter-instituțional (vezi colecția electronică pe <http://epa.hu> a Bibliotecii Naționale Széchényi din Budapesta; iar muzeologul Bibliotecii Științifice din Odorheiu Secuiesc (al Muzeului „Haáz Rezső”), András Lajos Róth inventarierea și digitalizarea copertelor interioare colorate ale colecției noastre de carte veche; Lajos Dukrét, în cadrul unui program al Asociației Carpatine din Transilvania, a digitalizat mai mulți ani din fosta lor revistă, *Erdély*, din colecția noastră.

– La Secția de Științele Naturii, domeniul de cercetare a colegei noastre Irén Kocs este biodiversitatea curculionidelor. Anul acesta a reușit să colecteze pe teren de câteva ori (în munții Ciucaș, Baraolt, Harghita), dintre cei circa 1000 gândaci exemplarele destinate colecției vor fi catalogate după identificare, preparare și selectare. Pe de altă parte, cercetările ei de domeniul istoriei științei s-au concentrat asupra corespondenței profesorului universitar Gábor Kolosváry cu Muzeul Național Secuiesc în anii 1936-1944, asupra materialului documentar privind aducerea la Sf. Gheorghe a colecției de fluturi Diószeghy, și la inventarierea bibliotecii botanistului József Barátosi Bibó (1914). La ultima, a fost ajutată de Annamária Nagy. La întocmirea bibliografiei lui Ádám Kónya a lucrat împreună cu mai mulți colaboratori, koordinându-i, vezi la Bibliotecă.

– Secția de Arheologie-Istorie a realizat mai multe săpături arheologice, respectiv a lucrat cu materialul colectat (Cernat – Cetatea Ika, aug.-sept. 2010; Boroșneu Mic – Cetatea Borz, iulie-aug. 2010; Pădureni – Biserica Reformată, iunie 2010; Sf. Gheorghe – Avasalja, sept.-oct. 2010). De asemenea, a asigurat *supraveghere arheologică* și a realizat *studii de impact* în mai multe locații (Chichiș – Biserica Unitariană; Sf. Gheorghe – str. Borvív și Bisericii; Comandău). S-a efectuat *perieghetză* și s-au desfășurat *alte activități de teren* la aproape 40 de situri. Sándor József Sztáncuj a efectuat cercetări în muzeele din Brașov, Târgu Mureș, în cursul cărora a documentat vestigiile culturii Ariușd. În mod similar, Lőránt László Méder a făcut investigații pe materialul artefactelor de metal din epoca de fier timpurie în colecția Muzeului din Miercurea-Ciuc. Hajnalka Barabás a desfășurat cercetări în domeniul clenodiilor bisericești din Bazinul Tg. Secuiesc, respectiv în domeniul sticlăriei artizanale. *Documentarea* monedelor romane din *colecția numismatică* s-a continuat de asemenea (Zsigmond Lóránd Bordi, Lőránt László Méder). În 2009-2010 Muzeul a participat la programul de aerodetecție arheologică a Ținutului Secuiesc și s-au făcut aerofotografii pentru mai multe situri din zona cercetată de muzeu. Evaluarea acestora este în curs de desfășurare.

– Secția de Etnografie a efectuat cercetări pe teren la Chiuruș, Covasna, Zagon, Pava, Brateș, Peteni, Tamașfalău, Surcea, Telechia, Țufalău, Boroșneu Mare, Zăbala, Arcuș, Valea Crișului, Calnic, Mădăraș, Dănești, Merești, Viforoasa, respectiv în Arhivele Naționale ale României, Direcția Județeană Covasna, din Sf. Gheorghe. Colaboratori externi au fost: de la Muzeul Etnografic Maghiar din Budapesta Margit Kiss (mobila pictată), István Csopor (colecția de ceramică), László Torma (obiectele de piele și șeile), Gabriella Vida (colecția de ceramică și cahlele), Mónika Lackner (colecția de kilim și colecția de textile), respectiv fototeca etnografică; artiste de textil de la Budapesta, Ildikó Arday, respectiv de la Gheorgheni, Etelka Pál colecția de kilim, Karla Roșca (Muzeul Astra, Sibiu) ceramica săsească, olara Imola Szentkirályi ceramica de la Herculan, Sándor Aranyos, masterand din Debrecen, colecția de jucării, Bálint Seres cusăturile de la Araci, colegul pensionar Zoltán Kakas ouăle condeiate, artistul de textil din Kecskemét, István Vidák covoarele de lână.

– În Muzeul Depresiunii Baraolt s-a continuat conservarea scheletului de mastodon de la Racoșul de Sus.

– În Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat Pál Haszmann a ordonat colecția de documente arhivistice. S-a continuat digitalizarea și prelucrarea fotografiilor (colaboratorul extern Orsolya D. Haszmann), s-a început prelucrarea păretelor, continuând și colectarea lor (Gabriella Haszmann). Pál Haszmann a elaborat un studiu pentru un volum editat de Muzeul de Mașini Agricole din Mezökövesd (Ungaria): *Fabrici de mașini în Monarhie – Inițiative în Treiscaune, de la mijlocul sec. al XIX-lea și până în perioada interbelică*.

– În Muzeul Breslelor din Târgu Secuiesc, Annamária Dobolyi și Erika Dimény au lucrat la întocmirea unui volum din lucrări alese de fostul conducător al muzeului, László Incze (redactor: muzeologul ieșit la pensie Judit Szabó). Attila Dimény a lucrat la o prezentare a vieții cotidiene burgheze din Tg. Secuiesc, Erika Dimény la prezentarea expozițiilor și activității din muzeu, din punct de vedere al pedagogiei muzeale.

– În Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala colaboratorii externi Ferenc Pozsony, Attila Dimény, István Kinda, împreună cu studenți, au început un program de cercetare privind oieritul montan, respectiv au continuat studierea culturii populare locale.

4.2. Conferințe științifice și de popularizare a științei, alte realizări științifice

– Biblioteca: Hunor Boér a participat pe 7 noi. 2009 la dezbateră *Simboluri secuiești la Sf. Gheorghe*; a prezentat rezultate la sesiunea științifică organizată de Societatea Muzeului Ardelean *În slujba științei (Tg. Mureș în istoria expozițiilor etnografice maghiare în aer liber*, Sovata, 14 noi.), respectiv la sesiunea științifică de la Gheorgheni, pe 2 iunie 2010 (*Distribuția teritorială a populației maghiare din Transilvania s. s., în 2002*).

– Secția de Științele Naturii: Irén Kocs a participat la sesiunea anuală a Societății Entomologice Maghiare (Budapesta, 19-20 febr. 2010), cu lucrarea *Gerő Köntzei și Muzeul Național Secuiesc, 1933-1947*, respectiv la *Al XX-lea Simpozion Național al Societății Române de Lepidopterologie* al Societății Lepidopterologilor din România (Cluj, 24-25 apr.), cu lucrarea *Specii noi de Curculionoidea din fauna României*, fiind distinsă cu

diplomă pentru cercetările sale. De asemenea, a participat la lucrările Sesiunii a XXVIII-a a Muzeologilor Maghiari de Științele Naturii (Gyöngyös, Ungaria, 24-27 aug.).

– Secția de Arheologie-Istorie a organizat împreună cu Asociația „Pósta Béla” din Cluj *Sesiunea a VII-a a Arheologilor Maghiari din Transilvania* (6-8 noi. 2009). Au participat peste o sută de arheologi și studenți din România și Ungaria. Specialiștii secției au participat la sesiune cu lucrările *Cercetarea arheologică a Bisericii Unitariene din Sâncrăieni* (Zsigmond Lóránd Bordi), *Unele probleme ale cronologiei și sincronismelor culturale ale Culturii de la Ariușd* (Sándor József Sztáncsu, alături de Attila László), *Cercetări arheologice în necropola tumulară de la Ocland* (Sándor József Sztáncsu și Lóránt László Méder, împreună cu András Sófalvi). De asemenea, Sándor József Sztáncsu a participat alături de Attila László la sesiunea științifică de arheologie și muzeografie *75 de Ani de Muzeografie Nemțeană* (Piatra Neamț, oct. 2010), cu lucrarea comună *Vase cu torți pastilate descoperite în aria Ariușd–Cucuteni și unele probleme de cronologie și de sincronisme culturale*; Hajnalka Barabás la *Sesiunea a XI-a de Perfecționare a Restauratorilor Maghiari din Transilvania* (Odorheiu Secuiesc, oct.), cu lucrarea *Un maestru sticlar din Părțile de Sus, în Treiscaune*.

– Secția de Etnografie: István Kinda a obținut cu proiectul *Schimbări structurale economico-sociale în satele din Ținutul Secuiesc, sec. XX-XXI* bursa postdoctorală de cercetare „Bolyai János” a Academiei Maghiare de Științe, pentru perioada 2010-2013 (instituții de sprijin: Muzeul Național Secuiesc și Catedra de Etnografie a Universității din Debrecen).

Specialiștii secției au participat la numeroase sesiuni științifice: István Kinda la sesiunea *Ziua Științei Maghiare în Transilvania*, organizată de Societatea Muzeului Ardelean (Cluj, 21 noi. 2009), cu lucrarea *Control social și instituțiile sale în satele ceangăiești din zona Bacău*; la *Conferința Episcopilor Catolici Maghiari* (Eger, Ungaria, 23-25 noi.), cu lucrarea *Țigani cărămidar din Transilvania*; la *Cercetări din Transilvania, 1990-2010*, organizată de Direcția Muzeelor din Județul Bács-Kiskun (Kecskemét, Ungaria, 18-19 mai 2010), cu lucrarea *Meșteșuguri populare în Ținutul Secuiesc, bazate pe resurse naturale*; la prezentarea atelierelor științifice din Transilvania de către Institutul de Etnografie a Academiei Maghiare de Științe (Budapest, 25 mai), cu *Muzeul Național Secuiesc și publicațiile sale*; în *Zilele Civile din Ținutul Secuiesc* (Sf. Gheorghe, 18 iunie), cu *Valori etnografice în sec. al XXI-lea în Ținutul Secuiesc*; la sesiunea *Cunoaștere și prezență responsabilă*, organizată de Fundația Avangarda Secuiească (SUA) și Institutul de Dezvoltare Ținutul Secuiesc (M.-Ciuc) (Remetea, 10 iulie), cu *Cercetări etnografice în Treiscaune*; în *Sesiunea a VII-a a Tinerilor Etnografi*, organizată de Asociația Pro Museum din Zăbala (Zăbala, 12 iulie), cu *Tradiții, valori, cultură, moștenire culturală*; în Tabăra de Elevi Reformați (Zăbala, 21 iulie), cu *Religiozitate populară – credințe populare, superstiții, simboluri*; în *Tabăra de Științe Sociale de la Selters* (20 aug.), ca organizator al panelului Muzeu din Secuime, cu *Prezentarea Muzeului Național Secuiesc*; Enikő Szöcsné Gazda la *Sesiunea a VIII-a de Religiozitate Populară în Bazinul Carpatic*, organizată de Direcția Muzeelor din Județul Veszprém (Balatonfüred, 1-3 oct. 2009), cu *Regulile conviețuirii în Treiscaune*; la Sesiunea Științifică Pava (Cluj, febr. 2010), cu *Viața cotidiană la Pava, în oglinda scrisorilor unei familii*; la invitația Cercului de Brodărit din Sf. Gheorghe (martie 2010), cu *Brodăritul cu punct în cruce în Ținutul Secuiesc*; la *Sesiunea Memorială „Sabján Tibor”*, organizată de Muzeul Regele Matia (Visegrád, Ungaria, 9-10 apr.), cu *Vetre libere ardelene și părțile lor*; la Sesiunea a VII-a a Tinerilor Etnografi (Zăbala, 9-10 iulie), cu *Individ și societate în zestrele din sec. al XIX-lea*; în la cursul de perfecționare de etnografie, organizat cu Muzeul „Laczkó Dezső” din Veszprém (Sf. Gheorghe, 27 sept.), cu *Inventare din Treiscaune*.

– Muzeul Breslelor din Tg. Secuiesc: Attila Dimény a participat la sesiunea *Cercetări din Transilvania, 1990-2010*, organizată de Direcția Muzeelor din Județul Bács-Kiskun (Kecskemét, Ungaria, 18-19 mai 2010), cu lucrarea *Comorile parohiilor din Ținutul Secuiesc*; Laura Ercse la *Sesiunea a XI-a de Perfecționare a Restauratorilor Maghiari din Transilvania* (Odorheiu Secuiesc, 4-9 oct. 2010), cu lucrarea *Cât este de ospitalier Muzeul Breslelor din Tg. Secuiesc?*

4.3. Publicații noi

– În afara anuarului *Acta Siculica 2009*, în ediția muzeului au apărut în acest an albumul *Plugor Sándor* (2009) (ediție comună cu Centrul de Cultură al Județului Covasna), catalogul *A város – Sepsiszentgyörgy – arcai, arcuata* (2010) [*Fețele și imaginea orașului Sf. Gheorghe*], de József Sarudi Sebestyén, respectiv cataloagele *Mágori Varga Béla, Köllő Margit, Sárosi Csaba* (în ediție comună cu Editura Pallas-Akadémia din M.-Ciuc). Cu ocazia deschiderii suitei de manifestări *Anul Artelor Plastice în Treiscaune* a apărut un calendar cu reproduceri de opere de artă și biografii bilingve, respectiv am reeditat colecția de vederi *A Nemes Székely Nemzet Címerei [Stemele Nobili Națiuni Secuiești]* de József Keöpeczi Sebestyén, heraldistul care a elaborat în perioada interbelică stema României.

– Datorită străduinței Muzeului „Haszmann Pál” din Cernat, revista *Csernátoni Füzetek*, editat de Asociația Culturală „Haszmann Pál”, apare de patru ori pe an (în perioada prezentată numerele 48-52). Odată cu nr. 50, revista a împlinit 18 ani.

Cititorilor anuarului *Acta Siculica 2010* le urez o documentare utilă și un An Nou Fericit!

Activity report of Székely National Museum

(November 2009 – October 2010)

(Abstract)

Székely National Museum is a cultural and scientific institution with regional interest, financed by the County Council Covasna (Kovászna Megye Tanácsa), Romania (almost 350,000 RON a year). It owns in present internal sections in Sepsiszentgyörgy (Sf. Gheorghe) – library, sections of natural history, archaeology-history, ethnography, and external units: “Gyárfás Jenő” Art Gallery in Sepsiszentgyörgy (Sf. Gheorghe), Museum of Erdővidék (Baraolt Basin) in Barót (Baraolt), “Haszmann Pál” Museum in Csernáton (Cernat), Museum of Guilds in Kézdivásárhely (Tg. Secuiesc), Csángó Ethnographical Museum in Zabola (Zăbala). Its base and temporary exhibitions are visited by more than 45,500 tourists and natives a year. In this period, according to the mission of Székely National Museum, we tried to surprise our visitors with innovating and substantial expositions and events. Besides the many manifestations, we did all our best to preserve as carefully and circumspectly as possible the values entrusted to us; we continued to professionally process the collections, to enlarge them by collects and acquisitions. Furthermore, we put information, documents, photographs and object to our visiting researchers’ disposal. Compared to the previous years we have made an important advancement in the expositions organized by our specialists, in the high standard and popularity of traveling exhibitions, the high quality of our publications, and in the management. We tried to react in the most proper way, in the name of openness and partnership to the challenges of the national and international scientific life.

